Ч. 164 (14.995). Львів, пятниця 29. липня 1938. Oplata pocztowa uiszczona gotówką Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-46
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
" Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
чвертьрічно . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Польський уряд знову жаліється на праську комуністичну централю.

Польський посол у Празі зложив чехословацькому урядові нову ноту у справі діяльности праської комуністичної централі на терені Польщі.

Відповідаючи на чеську ноту з 28. червня, польський уряд стверджує, що чеська влада легковажить факти, зясовані у польській ноті з 22. березня ц. р. та не вживає відповідних засобів, щоб зліквідувати деструктивну діяльність чехословацької компартії. Польський уряд готов помогти в цій справі чехословацьким органам безпеки.

Сотник Відеман їде знову до Льондону.

„Дейлі Мейль" подає, що сотник Відеман приїде у пятницю до Льондону з письмом Гітлера до Чемберлена. У цьому письмі мабуть будуть умовини англьо-німецьких переговорів у справі летунського пакту. З огляду на приїзд Відемана, прем. Чемберлен відложив виїзд до Шотляндії на ферії.

Льорд Рансімен виїде до Чехословаччини 6. серпня.

Як подають з Льондону, льорд Рансімен виїде до Праги як дорадник чехословацького уряду для меншинних справ, 6. серпня.

Він мабуть візьме зі собою трьох людей: секретаря, правного дорадника та знатока чехословацьких справ.

Присуд на 2 клайпедських німців.

Комендант клайпедського краю засудив двох німців: Кунке на 3 місяці вязниці, Прайзера — на 6 місяців за те, що вони недавно напали на закордонних пластунок, які верталися з джемборі в Ковні.

ОБУРЕННЯ СЕРЕД НІМЦІВ.

Всі німецькі організації у Клайпеді та в околиці зорганізували віча, на яких гостро критикували присуд. Як говорять, німецькі організації хотять уладити маніфестацію проти того присуду.

НІМЦІ ПОБИЛИ ЛИТОВЦЯ.

Німецько-литовські сутички трапляються дальше. Недавно на члена організації литовської молоді Гофмана напало на вулиці трьох мужчин, які говорили по німецьки; вони важко його поранили.

Ферії британського парляменту.

В середу відбулось останнє засідання британського уряду перед парляментарними феріями, які почнуться ще цього тижня.

1. листопада парлямент збереться, щоб закінчити цю сесію, 8. листопада — на нову сесію.

Поворот фінляндського міністра закордонних справ.

Фінляндський міністр закордонних справ Голсті вернувся домів після довшої подорожі по Австрії, Англії, Франції та Данії. Підчас тої подорожі він переговорював з міністрами Бонне і Галіфаксом та репрезентував свій уряд на копенгаській конференції.

Червоні війська на правому березі ріки Ебра, відтяті від головних сил.

Як подають зі Саляманки, червоні частини, що перейшли Ебро і дістались на територію національних військ, попали в дуже скрутне положення: вони втратили звязок зі своїми головними силами, не можуть діставати муніції.

Вже тепер можна вважати, що червона контрофензива покінчилася повною невдачею.

Чи Злучені Держави Північної Америки наладнають взаємини з Ватиканом?

Вашингтонський державний департамент доручив генеральному консулятові у Римі збирати документи ватиканської влади, щоб вони могли служити як докази в американських судах. Не значить те, щоб Злучені Держави навязали дипльоматичні взаємини з Ватиканом, все таки цей крок має чимале значіння для нормалізації американсько-ватиканських взаємин, які перервано з хвилиною упадку папської держави.

Де починаються незайві „обєкти"?

(З приводу арґументації ПАТ-а й „Іскри", чому сконфіскували пастирський лист православних єпископів.).

Львів, 28. липня 1938.

Вчора подали ми коротку нотатку про конфіскату пастирського листа православних єпископів у справі розбирання церков на Холмщині. Не маємо наміру сперечатись, чи зміст цього листа заслуговував на конфіскату, чи ні, бо наші завваження зустрілаб тоді подібна доля, яка зустріла пастирський лист: вони не побачилиб денного світла... Звернемо тільки увагу на незвичайно характеристичну арґументацію ПАТ-а й аґенції „Іскра".

Ось лист, підписаний усіми архиєпископами та єпископами православної Церкви в Польщі,в насвітлює — згідно з тією арґументацією — „тенденційно й незгідно з фактичним станом річей" справу „ліквідації зайвих православних обєктів на терені деяких повітів люблинського воєвідства". До того заміту ПАТ-а додає „Іскра", що арґументація пастирського листа не дається погодити „з добре зрозумілим інтересом православної Церкви в Польщі". Справді важко не писати сатири. Ми моглиб становище обох аґенцій уважати ґазетярським тріком або димовою заслоною, колиб не було раніш „холмської" соймової і сенатської дискусії, інформацій варшавського „Слова" та „Діла" і широко відомих уже соймових інтерпеляцій у справі розбирання церков на Холмщині і Підляшші. Невжеж після цього всього, після докладніського вичислення й описання розібраних церков, з яких деякі були з 12, 15, і 16. століття, після описів, як їх розбирано, після проголошення списку 42 теж розібраних церков, які мішана комісія, зложена з православних єпископів та представників польського уряду, згідно призначила відкрати — чи після цього можуть поважні аґенції вживати арґументу, що, мовляв, усунено „зайві православні обекти"? Невжеж може хтонебудь повірити, що збір усіх православних єпископів, відомих з незвичайно — може й перебільшено — осторожних виступів, міг здобутися на арґументацію, незгідну з рацією держави?!

Ясно, що арґументів конфіскати не треба шукати там, де їх подають обі аґенції. Ми їх теж не будемо аж шукати — вони ясно видні. Обмежимось лише до підкреслення, що ПАТ та „Іскра" намагаються зводити прилюдну опінію на фальшиві сліди.

Однак на марґінесі сказаного один скромний запит: Чи просто істеричні цькування та брехні напр. такого „ІКЦ" не „можуть відємно впливати на стан спокою і публичного порядку"? (Цитат з комунікату „Іскри" — Ред.). Чи не є саме „в добре зрозумілім інтересі державної рації", щоб цього роду інформації, як їх подає — на українські теми — польська брукова преса, загалом не бачили ніколи денного світла?

Ми маємо співчуття для товариської солідарности, добре теж розуміємо станову журналістичну етику. Отож співчуємо кожному часописові, з якого він не походив би середовища, коли побачимо на ньому білу пляму. Але — коли побачимо на ньому білу пляму. Але — далебі! — на скаженину, якою щораз лютіше

оплюовує все, що українське, польська бруко-ва преса, нема іншої ради, лише намордник!...

Ми вповні свідомі, що це наше побажання, поза ревом радости і глуму саме тієї преси, яка так підриває стан нормального життя нашої дільниці та під адресою якої пишемо ці замітки, — не матиме ніякого ефекту. „Радости і глуму", бо ця преса знає, що наш голос — це голос в пустині. Та проте можеб так пп. з ПАТ-а й „Іскри" бодай для розривки порівняли сконфіскований пастирський лист з першим з краю виступом „ІКЦ" в українських справах?...

Залишім врешті ці запити, що в нашій дійсности є радше стилістичними вправами, ніж голосом теж громадян держави, які поруч обовязків, що їх сумлінно виконують, мають і якісь права. У цій дійсности радше треба погодитися, що права, яких домагаємось, ледви чи „згідні з державною рацією". Саме тому, що їх домагаємося ми. І справді. Коли доведемо до льоґічного кінця арґументацію ПАТ-а й „Іскри", то дійдемо до висновку, що такими самими „обектами", невигідними для сьогоднішньої польської державної рації, є не лише розібрані в „деяких повітах" православні церкви. „Невигідна" є і православна ерархія, яка тих обектів боронить, невигідний і сентимент, православного населення, яке до тих „обектів" у столітній традиції привязалось, невигідні врешті всі українці, які солідарно приєдналися, без ріжниці віри, до цього сентименту. Га, трудно...

Зате коли і які поступки православної ерархії булиб вигідні? Тут ми не дамо власної відповіди. Виручимося більш авторитетною в таких справах установою: К. А. П-ом, себто польською Католицькою Пресовою Аґенцією. Наші читачі мабуть тямлять новинку „Діла" зперед кількох днів, де ми інофрмували про обурення тієї агенції з приводу становища українських послів-католиків у справі поунійних дібр. „Kościół katolicki nie wele może mieć pociechy z tego rodzaju wyznafczuf", писала КАП. Ось і розвязка питання. „Поцеха" буде з православних і католиків українців тоді, коли вони добровільно, ще й із подякою за виясненя „добре зрозумілого" їхнього власного інтересу, погодяться і на ревіндикацію, і на усування „зайвих обектів", і на перехід на латинство. І коли, як знавці власної справи, доможуть, щоб українська проблема перестала взагалі непокоїти ПАТ-а, „Іскру", КАП-а і т. д....

Дозволимо собі — несміливо та з належним респектом — звернути увагу панам з усіх трьох агенцій, що справа, яку вони так хотілиб упростити, бодай трохи складніша. Не наше діло повчати їх, який має бути підхід польської політичної думки і формуючих цю думку агенцій до тих складних питань і коли цей підхід буде корисніший для польської державної рації. Ми скромніші від „Іскри", яка береться повчати ерархію православної Церкви, що для тієї Церкви є „добре зрозумілим інтересом". Та таки не видержимо, щоб не зробити одного завваження: Перспектива потрібна і в публіцистиці. (Пристойність теж.). І публіцистика грузне на мілині, як усякий корабель, коли цю перспективу губить...

——o——

ЗНОВУ БОМБИ В ІРЛЯНДІЇ.

В четвер рано вибухла бомба у Бельфасті перед домом Меківені, що в 1935. році кандидував до парляменту Північної Ірляндії. Вибух не зробив більшої шкоди.

——o——

ПРЕМІЄР ЧЕМБЕРЛЄН НА АВДІЄНЦІЇ У КОРОЛЯ.

Король Юрій приняв на авдієнції прем. Чемберлена і поділився з ним враженнями зі свого побуту у Франції.

——o——

МУСОЛІНІ НЕ ПРИНЯВ ДЕЛЕҐАЦІЇ ФАШИСТІВ-ЖИДІВ.

Делеґація фашистів-жидів хотіла відвідати Мусолінія, щоб поінформуватися, як далеко уряд посунеться у здійснюванні нової расової програми.

Мусоліні не приняв делеґації.

——o——

НІМЦІ НЕВДОВОЛЕНІ ЧЕХОСЛОВАЦЬКИМ НАЦІОНАЛЬНИМ СТАТУТОМ.

Німецька преса гостро критикує оголошений вчора національний статут. Вона підкреслює, що праський уряд не взяв у ньому під увагу найважніших німецьких постулятів, як територіяльна автономія і правна особовість для судетських німців.

Нова чистка в СССР.

Ще у свіжій памяти тисячі розстрілів з зими й весни цього року, що їх „щаслива батьківщина ґеніяльного Сталіна" виконала на „запроданцях світового капіталу", таких, як маршал Тугачевський і шеф ГПУ Ягода, а вже наближається черга на нову „чистку" й нову криваву розправу.

За повідомленням англійської преси з Москви відбулося в половині цього місяця на Кремлі засідання Політбюра при участи і під головуванням Сталіна, на якому постановлено у вересні ц. р. перевести нову „ґенеральну чистку" партії від „небезпечних, заговірницьких, троцкістівських та інших фашистівських" елементів. Реферував сам Сталін. Він оповідав, що внутрі партії аж кишить від заговірницьких „ячейок", а на два міліони членів партії найменше 30 відсотків треба викинути поза скобки; половину з них, найнебезпечнішу, в „інтересі будівництва соціялізму" треба раз на все „зліквідувати". Особливож гостро говорив Сталін проти т. зв. „активістів", тобто тих „безідейних" елементів, що, вдаючи надмірну ревність, компромітують большевизм і спинюють „соціялістичне будівництво".

У висліді промови Сталіна Політбюро вибрало комісію „чистки" під проводом шефа ГПУ Єжова. Ця комісія предложила вже проект „чистки" і пленум Політбюра його затвердив. По думці проекту буде створених 500 підкомісій, кожна у складі чотирьох осіб, що розсліджатимуть по цілому СССР, переводячи „чистку" в окремих округах та районах. Крім того Політбюро організує 15 партійних судів, що на бажання підкомісій вестимуть розправи. Рішення цих судів будуть безапеляційні. Чистка треватиме три місяці, тобто до 1. грудня ц. р. Місяць грудень призначено на переорганізування партії так, щоб „з 1. січнем 1939. р. — як сказав Єжов — відроджена і переформована партія могла станути до нових змагань та нових боїв".

Вістка про нову „чистку" блискавкою пролетіла по всіх просторах СССР, викликуючи всюди небувалу паніку. Ніхто з партійців не почуває себе безпечним. Багато большевицьких діячів утікає і скривається, де тільки може. Між іншими з Москви утік співробітник „Правди" Каценеленбоґен. Багато з комуністів, щоб рятувати свою власну шкуру, засипує окремі команди ГПУ доносами на інших. А чимало є також таких, що пробують дістатися за межі СССР. У звязку з цим ГПУ загострило контролю на всіх кордонах, особливож на морських побережжах. Самовбийства партійців на Україні, Білоруси і Кавказі є жахливою інструкцією чергового вибуху божевілля, що називається в совітській мові „чисткою". Але це є водночас незбитий доказ, що внутрішне положення СССР має всі признаки щораз більшої анархії.

У справі площі Сокола Батька.

На руки президента Польщі Мосьціцького наспіла телеграма, підписана всіми центральними орґанізаціями українців у Канаді, в якій ці організації просять залишити площу Сокола-Батька в посіданні українського народу.

——o——

З польського руху на наших землях.

Зі звіту „Тов. Розвою Зем Всходніх" у Варшаві за останні два роки виходить, що найдіяльнішим з 6-тьох реґіональних кружків, які істнують при цьому товаристві (кружки Львова, Золочева, Тернополя, Бережан і Чорткова), є кружок **Бережани.** Товариство звернуло найпильнішу увагу на Бережанщину, тіснішу батьківщину маршала Ридза Сьміґлого, спонукуючи цілу низку варшавських орґанізацій та установ перебрати опіку над окремими селами. В подробицях представляється справа цієї опіки так:

1) Академічні товариства шкіл політичних наук у Варшаві, Вильні та Кракові взяли на себе обовязок „культурного, освітнього й господарського двигнення" сіл: **Кальне й Вівсе;**

2) Товариство урядовців Почтової Каси Ощадности (ПКО) обняло опіку над селом **Буще,** де вже в цьому році буде готовий „Дім Людовий" і доставлені будуть фонди для створення „безвідсоткової каси", з якої мають користати мешканці збірної громади Буще. Урядовці інших відділів ПКО переняли такий самий протекторат над селами: **Поточани, Плихів, Урмань, Дрищів, Шумляни, Вербів і Калинівка.** Доставлено вже до цих сіл книжки, зшитки, матеріял до писання, ноти до співу, орхестри, спортове приладдя, а вбогих дітей обдаровано крім того одягом. З цього само джерела вислано радіоапарати для шкіл;

3) Союз Молоді Далекого Сходу піклується селом **Надорожнів;**

4) Орґанізації в Катовицях взяли на себе опіку над селом **Дібще.**

Бережанський кружок при „Тов. Розвою Зем Всходніх" спонукав військові кола заопікуватися **двома** вселюдними школами Бережанщини. Переговори з іншими орґанізаціями, щоби приєдналися до цієї акції, ведуться з успіхом. Управа цього кружка виєднала в урядових колах дозвіл завести в Бережанщині управу тютюну; також за її почином відбуваються [illegible]ри з Заліщиках.

Крім того управа бережанського кружка постаралася про субвенцію в сумі 1.500 зол. на докінчення будови „Дому Людового" в селі Бар[illegible]івці, бережанського повіту і про більші або менші грошеві допомоги на будову кількох костелів та римо-кат. каплиць. Врешті вислано до польських освітніх установ Бережанщини 24 нових радіо-апаратів, які розділено в день іменин марш. Ридза Сьміґлого.

*

В минулому році осіло у нас, переселенців із корінних польських земель, 600 ремісників з родинами, разом коло 2.000 осіб. Цих колоністів фінансували „Каси безвідсоткового кредиту" та „Польський Союз".

Китай хоче продати Анґлії залізницю Кантон-Шунтун.

До Шангаю наспіла вістка, що представники китайського уряду запропонували ґубернаторові британської кольонії Гонкон китайську частину Кантон—Кавмон (до граничної місцевости Шунтун). Ціна невідома.

Японська преса протестує: Англія — мовляв — купуючи ту залізницю, нарушила би пакт 9-ох держав.

ВИБУХ У СКЛАДІ МУНІЦІЇ В МУКДЕНІ.

У манджурському місті Мукдені вилетів у повітря великий японський склад муніції та зброї, вартости кількох міліонів. Підозрівають, що це хтось підложив вогонь під той магазин.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА ИДУТЬ ВПЕРЕД.

Японські війська, що оперують на пограниччі провінції Асвей і Гупе посуваються на схід.

Як подає Домеї, японці відбили китайський наступ під Інтаном з великими втратами.

Боротьбу з неписьменністю може й повинен вести ввесь нарід, усе зорганізоване громадянство під проводом своєї духової [illegible] „Просвіти", її філій і читалень. З цією метою видала „Просвіта" дуже цікавий буквар з читанкою „ДО СОНЦЯ", що коштує всього [illegible] сотиків.

Арештування грецьких троцькістів.

Грецька поліція арештувала 10-ох троцькістів, членів організації, що мала звязки з 4. інтернаціоналом. Ревізії дали дуже багатий доказовий матеріял.

ЗДЕМАСКОВАНІ ЛИЦАРІ.

В ч. з 23. п. м. помістив „Ілюстровани Кур'єр Цодзєнни" вступну статтю з алярмуючим закликом до всіх відповідальних польських чинників проти Центросоюзу з цього приводу, що він буцімто заключив з німецькими господарськими організаціями в Польщі таку умову в справах експорту збіжжа, яка має всі риси протидержавної і протипольської акції. Того самого дня я вислав до нашої преси заяву з подрібним виказом усіх збіжево-збутових операцій Центросоюзу за минулий і цей рік та ствердив у ній категорично, що ані дотепер, ані в будуччину Центросоюз не звязаний ніякою умовою з будьякою німецькою фірмою в Польщі чи за її границями в справі експорту збіжжа чи в будь-якій іншій справі.

Нині, 27. липня, знову читаю передовицю в цім самім „ІКЦ" на цю саму тему і з **приємністю стверджую, що й цим разом „ІКЦ"** (у відповіді на мою категоричну заяву про повну безпідставність його алярму) **ані одним словом не важився подати будьякі докази на те, що проголошена ним умова Центросоюзу з німцями дійсно існує.** Замість заперечити моїм цифровим доказам з минулого та моїй категоричній заяві, що ніякої умови поміж Центросоюзом і німцями не було й нема, себто замість подати впр. дату, місце чи зміст умови, яка будь-то все таки має існувати, „ІКЦ" далі плете небелиці про полк. Коновальця, Генляйна, бомби й револьвери і т. п. та далі кидає голословні, пусті наклепи проти українських господарських установ, **забуваючи на свій моральний обовязок доказати алярмуючою передовицею про змову Центросоюзу з німцями проти Польщі.**

В таких умовинах залишається мені тільки ствердити, що повну безпідставність алярму „ІКЦ" про змову Центросоюзу з німцями тепер доказує вже не тільки моя заява в українській пресі з 23. ц. м., але й нинішня пуста відповідь „І. К. Ц." на мою заяву. Сам цей факт ще раз доказує, що боротьба з українською кооперацією, як буцімто протидержавним рухом, ніколи не дасться погодити з почуттям права, правди й чести. На ніщо не здадуться клевети „І. К. Ц." на українську кооперацію, що її здоровий ріст — це німецькі організаційні взірці чи німецькі або будь-які чужі капітали, бо ціла сила нашої кооперації в тім, що вона є вірним проявом нашого духа, нашої старої української культури.

Ворохта, 27. липня 1938. **Остап Луцький,**
голова Ради Центросоюзу.

Концепція, що не витримує критики.

Відповідь „українських імперіялістів".

III.

Полемізуючи з нашими поглядами про всесторонню залежність Криму від України, п. Ігіт намагається доказати, що концепція незалежної татарської держави на Кримі реальна.

Перш за все він негує геополітичну залежність Криму від України. На нашу тезу, що у минулому Крим не належав до України лише з огляду на тепер неістнуючі чинники, (себто степові орди, що відділювали Україну від моря) п. Ігіт ставить іронічне питання: перед якою то „українською великодержавою" охоронили ті чинники Крим (ст. 13—14). Відповідь проста: перед київською державою, до якої зрештою північний Крим належав деякий час і яка не зуміла там закріпитися лише з огляду на безнастанний натиск степових орд, що відтяли Україну від моря; кримський ханат повстав щойно опісля.

П. Ігітові невідомо, що Крим лучиться з рештою України не лише природною Перекопською шийкою, але й залізницею та шляхом, який проходить через Чонгарський півострів, міст і греблю та залізницею з Геніченська на Арабатську косу. Через Перекоп нераз вдиралися на Крим запорожці та двічі большевики, через Чонгарський півостров — група Болбочана, через Арабатську косу — запорожці, крім того 1737 р. москалі. Для оборони перед запорожськими походами збудовано твердині в Перекопі та в Арабаті. (Яворницький: История запорожских козаков 3 т., С. Петербург 1892—7; Історія Українського Війська, Львів 1936; Б. Монкевич: Слідами новітніх запорожців, Львів; В. Петрів: Спомини III. т., Львів 1930; В. П. Семенов: Росія XIV. т., С. Петербург 1910, ст. 672 і 803).

Заміт п. Ігіта, мовляв: запорожці вдирались лише у пригнаничні околиці Криму неправдивий — бо нпр. Сірко чи Михайло Дорошенко гуляли по цілому Кримі — і несуттєвий — бо хто сфорсує Сіваш, не стріне ніякої іншої природної барієри. Зрештою Сіваш, мілкий (найбільші глибини до 1½ м., гл. Семенов XIV. ст. 17), ще й до того деколи обнижує рівень. „При здобутті Перекопу большевиками — пише п. Ігіт (ст. 15) відіграла ролю обставина, що у західній частині Сівашу нечайно обнизився рівень води, чого зовсім не брало під увагу біле командування, вважаючи, що Сіваш — непрохoдимий". І п. Ігіт не бере під увагу досвідів минулого та уявляє собі, що Крим — це майже острів, дуже легкий до оборони. Не знаємо, де п. Ігіт чув думку маршала Оранше д'Еспре, мовляв: добре і модерно озброєна 30-тисячна армія вистарчить, щоб оборонити Крим від півночі (ніякого джерела п. Ігіт не подає). Знаємо лише, що Врангель того не зумів зробити, дарма, що мав навіть 60.000 війська, коли евакував Крим. (E. Hurwicz: Geschichte des russischen Bürgerkrieges, Berlin 1927, ст. 299).

Не вірить п. Ігіт, що Крим залежний від України економічно і що вона може змусити його до послуху бльокадою: Україна — мовляв — сама на тому потерпіла би, Крим має ще й інші, поза Україною шляхи транзиту й експорту, зрештою інші заінтересовані держави не допустили би до бльокади (ст. 16). Замість відповідати на ці всі точки, згадаємо про осінь 1918 р., коли то Україна змусила Крим до капітуляції економічною бльокадою, дарма що тоді вона сама була виснажена війною та революцією і залежала від Німеччини. (Ахматович: Tragedia tatarów Krymskich. Rocznik Tatarski, t. I. Wilno). 1932, ст. 258—260, Дорошенко II., ст. 217—214). Нашу заввагу, що на випадок українсько-кримського конфлікту кримські пляжі опустіли би, п. Ігіт легковажить. Йому мабуть невідомо, яке значіння для кримської господарки мав тих 30.000 літників, що кожного року заливають кримське побережжя.

Зрештою обговорюючи господарські стратегічні і т. п. навіть етнічні мотиви, що на нашу думку стверджують необхідність обєднання

МАВРИКІЙ ЙОКАЙ. 5

Двобій.

На дворі тієї ночі панувала негода. Громи вдаряли у лісі то тут, то там а розірвані блискавкою хмари страшно блищали.

— Боже! Боже! — кричав у лісі батько без памяти, — де ти, Боже? Хочеш воювати? Ну, ходи! Воюй зі мною, але не зі слабою дитиною! Я вже мужчина! Дивлюсь тобі в очі, противлюсь тобі! Убий мене!

Лискавки на небі перехрещувались, наче б хотіли сказати: — Мовчи, ти черваку!

— Сюди вдар! Сюди бий! Блисни на мене так, як я на тебе!

І при тім наміривши пістолетом до неба, вистрілив у хмари.

В тій хвилині вилетів з хмари, що саме розпадалась, осліплюючий вогнистий блиск і розбив відчас грюхоту липу, якої галузза звисало над головою навіженого.

Челядь зі здивування впала на коліна й закрила собі очі. Але як горіло дерево, він зробив крок вперед та потрясаючи розкуйовдженим волоссям, піднявши звертаючи своє обличчя до неба й крикнув:

— Не влучив! Отже, ще раз!

І водночас вистрілив ще раз у небо.

Але опісля вдарився обома руками в груди:

— Сюди стріляй! Сюди вдар! Влучи в мене, бо ти володар, ти Бог!

Але в повітрі все змінилось, не блискало вже; настала мовчанка, спокій. Дощ перестав падати, вітер затих. Дерева не шуміли, запанувала глибока святочна тиша.

Навіжений непевним кроком вертався до замку; ніхто не важувався йти за ним. Підіймаючись сходами і тримаючись поруччя, він стрінув лікаря. Його обличчя сяло з радости.

— Пане! Хай буде Богові подяка! Ваш син вже виздоровлює!

— Га! — крикнув радісно батько. — Я переміг!

* * *

Дитя справді виздоровіло. Виросло і за якийсь час стало мужчиною. І стало таким чоловіком, як цього бажав собі його батько, на якого виховував його. Дикий, хитрий, неустрашний, сліпо відважний.

Його повага подобалась батькові. — У ньому моя кров! Нехай вибуяє! Робить дурниці? Так і годиться молодості! Проциндрює гроші? Має їх досить! Не кориться перед нікім? Так, як його батько! Непостійний у коханні? Нехай уживає світа!

У двацятьчетвертім році кружляли про нього всякі вістки від Вілня аж до турецької границі. Батько захоплювався ним.

Був це парубок із гарним, ніжним обличчям. В день його уродин покликав його батько до себе.

— Сину, та вже повнолітній! Думаю, що ти повинен би одружитися.

— Я теж так думаю.

— Граф Лобковіц має дуже гарну дочку.

— Я це знаю.

— Я призначив тобі її за жінку.

— Гаразд!

Кондай думав, що має слухняного сина.

— Тепер прошу тебе про щось. Це дурниця, але вяже мене до того присяга. В нашій скарбниці є один ковток з амулетом. Його історію тільки я знаю та не висповідаюсь пред тобою. На заручинах я просив твою маму, щоб вона носила його. І жив я з нею щасливо ціле життя, а по її смерти я знайшов щастя в тобі. Тепер прошу тебе, передай і ти своїй майбутній жінці оцей талісман.

— Гаразд!

Юнак узяв ковток. Потім назначили день, коли граф Йосиф приведе до дому свою жінку. Його батько, граф Габор не міг з ним їхати, бо ревматизм мучив його. Але приготовлявся, щоб приняти новоженців з княжою парадою.

Граф Йосиф дозволив на приготування.

В означений день, коли вже весільні гості зійшлися, приказав старий граф перенести себе в родиннім кріслі до передпокою, щоб там приняти наречену; хотів при мармурових сходах привитати її, коли приїде коляска, запряжена в шість пар коней.

Коляска приїхала; з позолоченого возу виступив молодий граф, а за ним з розгорілими очима, вся в румянцях гарна, русява — циганка, що тримала на обох руках по одній дитині.

— Це моя дружина... — сказав граф Йосиф, представляючи свому батькові маму своїх двох дітей.

— Що? Що це таке? — заплакав старець і хотів встати, але впав знову у крісло.

Його син Йосиф показав мовчки на ковток в уху циганки.

— Ти одружився з нею? — крикнув злісно батько.

— Це мама моїх двох дітей, — відповів бундючно граф Йосиф.

— Гайдуки! — крикнув з усієї сили старий магнат з обличчям червоним від гніву, — зловіть цю дівку та її насіння, привяжіть до шиї камінь та киньте їх у рибник!

— Батьку! Ця жінка і ці діти — мої!

— Вони собаки! Киньте їх у рибник!

Гайдуки знали, що мусять слухати й кинулись до жінки, хапаючи за дітей та за її довге волосся.

(Далі буде.)

Криму з Україною, п. Іґіт називає їх чисто імперіялістичними і навіть само слово мотиви кладе у знаки наведення (ст. 20-21, 25). На думку п. Іґіта те все не має впливу на питання, чи незалежна кримська держава може існувати.

Не думаємо на цьому місці розглядати теоретичного питання, наскільки суттєві для існування незалежної держави стратегічні та господарські умовини, пригадаємо лише, що історичні права куди більше підходять під поняття імперіялістичних, бо вони не рахуються з теперішніми умовинами і потребами, трактуючи територію та її населення як приватну власність, що її можна набути правом завживання. Та справжнім куріозом є, коли до імперіялістичних арґументів п. Іґіт зараховує також і етнічний, дарма, що на ньому побудована Вільсонова програма — альфа і омеґа політичного світогляду п. Іґіта.

Покликуючись на право самоозначення народів, п. Іґіт очевидно намагається доказати, що кримські татари можуть ним користуватися, себто — що вони становлять більшість населення Криму. У його твердженні (ст. 24) можемо вирізнити дві частини: 1) **тепер татари становлять більшість постійного населення Криму, 2) у майбутньому татари здобудуть на Кримі абсолютну більшість.**

Опираючись на якесь кримське совітське видання з 1936 р. („Bütür Kyrym"), п. Іґіт твердить, що 1926 р. татари становили 81% сільського, себто постійного населення Криму і 19% міського, себто напливового. Цього джерела не мали ми змоги провірити, тому й не знаємо, чи взагалі подає воно такі цифри, а якщо так — на якій основі. Можемо лише ствердити, що вони неправдиві, **бо совітська конскрипція з 1926 р. ствердила, що татари становлять лише 36,6% сільського населення Криму і 11,7% міського. Всіх татарів жило тоді на Кримі 179.382 душ, вони становили 25,1% всього населення.** (Гл. „Статистичні таблиці українського населення в СССР, за переписом 17. XII. 1926 р." вид. Українського Наук. Інституту у Варшаві, ст. 23—24).

Можна мати ріжні застереження що до большевицьких конскрипційних і статистичних метод, але й фальшування має свої межі; якщо ні, большевики моглиб були так само твердити, що УССР має 25% українського населення. Зрештою вже і давніші урядові статистики ствердили, що татари не мають більшости на Кримі; на основі конскрипції з 1897. р. було їх там 38,6% (С. Рудницький: Основи землезнання України II., Ужгород 1926, ст. 25).

На якій основі п. Іґіт висловлює надію, що в майбутньому татари здобудуть більшість на Кримі, і то абсолютну? Справа дуже проста: у програмі татарської політичної еміґрації передбачено поворот на Крим 2-ох міліонів татар, що виеміґрували до Туреччини, Румунії та Болгарії, втікаючи перед російським гнетом. Залишаються лише два маленькі питання, яких п. Іґіт не взяв під увагу: чи справді татарська еміґрація настільки численна та чи можливо її переселити на Крим.

Цифру 2,000.000 ставить під питайний знак навіть татарський історик д-р Абдула Зіні Сойсаль („Z dziejów Krymu", Варшава 1938, ст. 80). Відкіля взялось на еміґрації стільки татар? Ріжні автори ріжно оцінюють чисельність татарської еміґрації; д-р Зіні наводить авторів, які обчислюють татарську еміґрацію за минуле століття на пів міліона, населення Криму в минулому столітті на півтора міліона. Польський дослідник сходу, ґенеральний секретар варшавського Східного Інституту О. Ґурка називає ті дані „байками з традиці" і на основі багатого історичного матеріялу доказує, що у хвилині, коли Крим прилучено до Росії, жило там 120.000 татар (O. Górka: „Liczebność Tatarów krymskich i ich wojsk." Warszawa, 1936. — Ст. 51. і 60.)

Колиб навіть чисельність татарської еміґрації справді доходила до тої фантастичної цифри 2,000.000, не значить те, щоб шляхом переселення було можна дати татарам більшість на Кримі. Тоді Крим мав би 2,700.000 мешканців, себто понад 100 на квадратовий кільометер — більше ніж такі багаті краї як Франція, Швайцарія, Чехословаччина. Не знаємо, чи автори ідеї репатріяції давньої кримської еміґрації застановилися над питанням, з чого жилоби населення Криму майже чотири рази більше ніж тепер. Якщо така кольонізація Криму взагалі можлива з економічного погляду, її моглаби перевести хіба татарська держава. Значить — у хвилині боротьби за ту державу татари були би все одно у меншині.

Не до нас належить розглядати питання, яким засобом можна здійснити утопійні пляни. Ми знаємо лише дійсність: на Кримі живе нецілих 180.000 татар, себто 25% населення півострова. Ці цифри перерішують усяку полеміку. Вони стверджують, що татари не мають основи покликуватися на право самоозначення народів.*) Що важніше — що вони не мають змоги утворити незалежної держави.

„Чисельність народу без сумніву грає ролю в його боротьбі за незалежність, але не менш важною річю є його ступень розвитку і єдність, окремішна культура та історично-державна традиція" — пише п. Іґіт (ст. 12), забуваючи, що навіть нарід найбільше дозрілий з політичного і культурного погляду не зуміє утворити держави на території, де він становить лише четвертину населення. Досвід з минулого, що його розглянемо в черговій (і кінцевій) статі, це вповні потверджує.

Б. Галайчук.

*) Конскрипція з 1926 р. стверджує, що за 11 кримських округ лише 2 мають абсолютну татарську більшість (бахчисарайська 76.7% і судакська 71.7%) і 2-релятивну (ялтинська 42.1% і карасубазарська — 40.%). Значить — на основі права самоозначення народів татари моглиб висувати претенсії хіба до [illegible] стини кримського півострова, що обіймає майже цілу верховину Яйли та гірське побережжя.

МИХАЙЛО МОЧУЛЬСЬКИЙ. 31

З останніх десятиліть життя Ів. Франка

(1896—1916.)

(З приводу роковин смерти поета).

XVI.

ЦІКАВИЙ ІНЦИДЕНТ.

Два дні перед Різдвом у 1908 р. я зайшов був до поета. З сірого неба сипався густий, мокрий сніг. Я приніс декілька позичених у поета книг і хотів переглянути його антольоґію чеських поетів. Поет радо приніс мені зі своєї бібліотеки антольоґію, але що скоро стало вечоріти, він сказав: „Шкода очей, візьміть до дому, то переглянете краще"! Я подякував і при тій нагоді просив вибачення, що не приніс позиченого журналу „Світ", але трудно було мені забрати всі книжки з собою, а проте мені треба ще зробити деякі виписки і я принесу його за кілька днів після свят. Поет на те сказав байдуже: „Нічого, нічого!" Я хотів прощатися і йти до дому, але він задержав мене. „Чекайте, — каже він до мене — напєтеся зі мною чаю, підемо разом"... Сам приніс він чай для себе і для мене, ми на борзі випили, зібралися й вийшли з хати. Поет узяв з собою паперову торбинку з коректою, яку хотів зараз занести у друкарню. Ми йшли, перескакували свіжі купи снігу і балакали по приятельськи. Поет був навіть говіркий. На дворі більше, як дома. Він розказував мені, що як багато має мороки з редаґуванням „Кобзаря" Шевченка, а тут валиться на нього робота за роботою, а все спішне, віддиху нема, пиши й пиши, ба, щоб спокійно писати, але де там, його в останніх часах страшенно болить голова, і то покілька днів з черги, а при тім ломить у костях у лівій руці якась мара, — такий біль, що ночами спати не можна... Так балакаючи, ми зайшли до друкарні. Поет віддав коректу директорові К. Беднарському і вийшов кудись. Я думав, що він пішов до складачів. Чекаю, — не приходить. А то він надумався, лишив мене і пішов додому, не попрощавшись зо мною. Не міг я зміркувати такої поведінки поета, аж зрозумів її на другий день. Я мав їхати на свята до брата і пішов купити собі білет. Вертаюся і застаю листа від Франка. Хтось — не міг розвідати хто — приніс його і поклав на мій стіл. Розриваю коверту і читаю листа. Франко пише мені в тому листі, що я, затримавши у себе „Світ", допустився супроти нього вчинку, якому й назви він не всилі знайти. Я не можу собі й уявити, яку драму спричинив у його души своєю неточністю. Він не знайшовши в бібліотеці на свому місці „Світ", робив переверти у цілій хаті, напастував дітей, підозрівав їх у крадежі „Світу" і бігав по всіх львівських антикварнях, чи його нема де в кого, щоб відкупити. А накінець було написано: „Бажаю Вам кращих свят, як я їх буду мати". Лист дуже засмутив мене і я зараз подумав собі: „З Франком щось недобре"... Але мені було спішно їхати і я на цей лист відповів зі свят, заразна другий день після мого приїзду, виправдуючи себе, що коли я хотів би присвоїти собі „Світ", я був би зовсім не згадував йому за нього, тимчасом я кілька разів питав поета, чи „Світ" потрібний йому, а він казав, що можу задержати його в себе скільки хочу. Повернувши зі свят додому, я не гаючись узяв „Світ", антольоґію і ще мабуть якусь книгу, і таки ввечір пішов з ними до В. Гнатюка, який у тойчас жив недалеко від Франка і розказавши йому свою історію з Франком, просив його, щоб він післав своїм сином ті книги Франкові, бо я не хотів з ними йти до нього, щоб не мати якої неприємности. Гнатюк вислухав мене спокійно й навіть на думку не приходило йому, щоб моя історія з Франком була наслідком якої нервової недуги поета, навпаки він заспокоював мене, що не бачить у Франковій поведінці нічого анормального. Він саме сьогодні був з Франком у каварні. Франко розказував йому, що вислав до мене сердитого листа з приводу „Світу", але, коли він розяснив йому, що може мені ще „Світ" потрібний і що я йому його поверну, подібно, як йому повертаю позичені книги, Франко заспокоївся і був веселий. Та не скінчили ми ще добре нашої балачки, аж тут іде сам Франко. Він привітався з нами, був бадьорий — і в доброму настрою. Принесені мною „Світ" та інші книги лежали на кріслі і я, показуючи на них, сказав: „Ось приніс я вам позичене, завтра пан Гнатюк буде ласкавий відіслати вам!" На це Франко засоромився, видно, що було йому прикро, він почав обіймати мене і стискати руку: „Aber lassen Sie das! — казав він мені — держіть собі книжки скільки вам треба. Мені їх не треба... Я так п[illegible]ки... Заспокійтеся"!... Франко з Гнатюком по[illegible]вились були кудись піти ще на свята, тому й зараз вийшли з хати. Я попрощався з ними, а вони пішли своєю дорогою. Коли я пізніше стрічався з Франком, він завжди старався бути ще ласкавий до мене, немов хотів затерти [illegible] лишне прикре.

(Далі буде).

З польської преси.

Що Павел Рукушевскі бачив на „кресах"?

Свого часу писали ми про те, що польські ведики отворили спеціяльні табори призначені на те, щоб поправити санітарні відносини на „кресах". Було з тими таборами багато шуму і крику, потім якось не багато було про них чути, а тепер ось новий шум: табори вертаються. Варшавське „АБЦ" (ч. 221 з 28-го липня ц. р.) пише, що студенти привезли з тих таборів багато матеріялів з ділянок: лікарської, суспільної та національної. Але понад усіма враженнями з праці бере верх крик: Окраїни горять! Проречистим висловом того настрою є — пише „АБЦ" — лист одного з учасників таборів, що його „АБЦ" друкує товстим друком. Варто і нам почути дещо з того, що автор листа, якийсь Павел Рукушевскі, бачив на кресах. Він пише:

„Русини, яких українські висланці зорганізували і систематично вчать ненависти до Польщі, змагають до того, щоб створити самостійну державу. В кожному селі, навіть найбіднішому, де український елемент взяв верх, є кооперативи і світлиці т. зв. читальні, яких метою є вести протипольську пропаганду на всіх фронтах. Деякі села і цілі волости цілковито зукраїнізовані під проводом війтів і солтисів — українців, а нечисленні поляки мусять мовчати або вирікатися своєї польщини у страху перед репресіями. Я сам був свідком подібних фактів".

Бідний той Павел Рукушевскі! Певно біда перший раз виїхав поза своє село і на превелике диво довідався, що є сторони, де люди не балакають польською мовою. Шкода, що не прочитав він собі Квітчиного „Сватання на Гончарівці". Там від вислуженого солдата, Скорика, що всюди бував, довідавсяб був, що „прийдеш у Францію, так там усьо француз начало; а у Німеції — другой народ, немец до єдиного, а уш вашаво і не спрашуй; у Туреччину прийди, так куда ні аберніся, усьо туркі, усьо туркі, аж дивно! А во всякой землі гаворят не по нашому". І був би пан Павел Рукушевскі не дивувався, що там, куди він приїхав, говорять не по польськи, і може зрозумів би навіть своїм мещанським розумом те, що зрозумів своїм солдатським розумом Скорик, що у всякій землі говорять не по нашому.

Пан Павел Рукушевскі твердить, що метою українських кооператив та читалень є вести протипольську пропаганду на всіх фронтах. Цікаво, звідки пан Павел про це знає, чи може вичитав він це у статутах тих установ, чи може представники кооператив і читалень йому довірочно подали це до відома?

Пан Павел Рукушевскі досконалий спостерігач. Він, наприклад, побачив, чи вивідав, що:

„Безробітна українська інтелігенція організує людність по селах до майбутньої боротьби з Польщею. В часі наших мандрівок ми стрічали українців, які чванилися своїм ворожим відношенням до нашої держави, ба, навіть заявляли, що Польща для них не істнує та що вони не признають ніякого польського уряду. Такі слова говорили наші вороги на наших землях, 40 км. на південь від Львова".

Ви собі уявляєте?! Приходить пан Павел Рукушевскі до села, а українці до нього: „Знаєте, пане Павел, ми ворожо наставлені до вашої держави і не признаємо ніякого польського уряду". Не знаємо, з ким пан Павел говорив, але важко нам повірити, щоб українці, яких карають за українські пісні, за шапки, говорили — до того перед чужими, незнайомими людьми — речі, про які знають, що їх моглиб за те карати. І може пану Павлові розказували, що українці так говорять?

Пан Павел бачив і чув на „кресах" просто жахливі речі:

„Головне заборoло українства, найбільші вороги Польщі — це греко-католицькі священики й українські вчителі. Перші, невідповідно вживаючи релігії до політичних цілей, вміють зробити з проповідниці політичну трибуну, пятнувати прилюдно прихильних Польщі русинів, наказувати співати українські нац. пісні (я сам чув, як люди у селі Страшевичі коло Самбора співали після богослуження в церкві українську національну пісню), не дають розгрішення після сповіди у священика-поляка, наклинають ставити опір владі і бойкотувати польські крамниці, фальшують польські прізвища. Сьогодні безкарно починають носити „вовчі" козацькі шапки на знак приналежности до майбутньої України.

„Учителі довели до того, що в деяких місцевостях русінська молодь ніколи не говорить по польськи, навіть коли добре вміє. І за найбільшу образу уважає, коли її хтось запідозрить, що вона польська".

Пан Павел Рукушевскі дуже дивується. Цікаве, що він сказав би на те, якби хтось так приїхав до його рідного села та переконував його земляків, що вони не поляки?! І якби мав такі дикі претенсії до польських священиків та польських учителів, як має пан Павел до українських?! Бо щодо тієї політики з проповідниць та національних пісень, то пан Павел видно ніколи не був у костелі, бо якби був, то переконавсяб, як виглядає проповідь польського священика і чи не співають у костелі національних пісень.

Пан Павел Рукушевскі обурений:

„В одному з сіл в околицях Самбора, в часі побуту в українській читальні, я просив місцевих хлопців, щоб заспівали польську пісню. На мої неуступні пропозиції відповіли... українським гимном п. н. „Могила", в якій співається про смерть українських стрільців у боротьбі з поляками".

Чи зясовуєте собі ситуацію? Буває, що культурна людина попаде свідомо чи випадково в якусь сторону, де живе інший нарід. То їй цікаво пізнати цей нарід, його життя, його одяг, його пісні і т. д. і т. д. Все воно цікаве для культурної й освіченої людини познайомитися з тим, чого досі не знала. Але пан Павел Рукушевскі ні! Він зайшов до української читальні і... конче давай йому польську пісню! І то конче! Чому? Бо пан Павел Рукушевскі не може зрозуміти того, що є на світі ще й інші мови крім польської, не менше гарні та не менше важні, а найважніше — народам, що їх уживають не менше милі, як пану Павлові його польська мова. Але пан Павел цього не розуміє і посувається до нечуваного нахабства: в чужій читальні, де був як гість, вимагає, щоб йому співали його пісні. Гадаємо, що відповідь тих хлопців, що заспівали не гимн — як пану Павлові здавалося, бо в нього все гимни і національні пісні — але українську народню пісню, то ця відповідь була дуже делікатна, хоч ті хлопці мабуть не студіювали в університеті, як пан Павел.

Пан Павел Рукушевскі кінчить свій лист, що вкінці:

„Ціле польське громадянство мусить зрозуміти, що надійшла рішуча хвилина діяти, мусимо ратувати креси, бо ворог вріс у силу і чекає тільки знаку до боротьби. Креси в небезпеці, ратуймо креси! Українці мусять дістати відправу, гідну великого народу".

Направду страшно. І гадаємо собі, якби так пан Павел мав те, чого одно сотворіння не має... Але потішаємось одним: уже неодному народові давали таку відправу, про яку думає пан Павел Рукушевскі, і ті народи ту відправу витримували. Бо народ — то мощна штука, пане Павел!

Що писало „Діло" 50 років тому.

Понеділок, 30 (18) липня 1888.

„НЕВІЛЬНИЦТВО XIX-го СТОЛІТТЯ".

Австрійська влада викрила великі зловживання еміграційних фірм в Освенцімі, що просто обдирали емігрантів, між якими було багато наших людей. Про той „набір" емігрантів несовісними агентами, які мали зобовязання доставити робітників до Америки і за те заробляли добрі гроші, пише дописувач „Діла", називаючи його невільництвом XIX-го століття". Між іншим описує він перевіз звербованих емігрантів:

„Заїздить перед перон в Освенцімі тяговий поїзд. До двох возів пакують по 40, 50 і навіть 60 „штук" емігрантів. У возі нема ані лавки ані стільця. Треба їхати або стоячи або лежачи на долівці, „штука" на „штуці". Коли вже вози „наладовані" замикають двері і вже не відчиняють їх аж у Гамбурзі. Розуміється, що в возах нема навіть вікна!"

КУЛЬТУРНИЙ ПАНСЛАВІЗМ.

„З нагоди ювилею хрещення Руси відбулось в Петербурзі торжественне засідання тамошнього благотворительного комітету, на якому був також сербський посол Симич і відомий д-р Жівний. Жівний мав промову, в якій обговорював панславізм з культурного-історичного, релігійного і літературного становища і доказував, що панславізм має тільки культурне значіння, не політичне".

ЕПИСКОПСЬКА ЛІТНА ПАЛАТА В ЗАЛІЩИКАХ.

„Під проводом заліщицького декана, о. Гаванського, створився комітет, що має занятися будовою літньої палати для станиславівського епископа в Заліщиках. Обчислено кошти і комітет вирішив зібрати третину тих коштів у сумі 9.000 зр. добровільними жертвами.

АРХИКНЯЗЬ РУДОЛЬФ У ЛЬВОВІ.

З Кракова, загостивши подорозі до Ряшева, Ярослава і Перемишля, приїхав архикнязь Рудольф до Львова та відбув перегляд війська на болонях коло Голоска.

Вага і значіння дошкільного виховання.

Кілька слів про прив. семинарію для виховниць дошкіль.

Говоримо сьогодні дуже багато про виховання, про цілі виховання, про виховників, про ріжні чинники виховання тощо. І нічого дивного, цеж „вік дитини". Дуже основно обговорено всі ці справи на прилюдних конференціях на виховні теми, що їх уладив у Львові Ґенеральний Інститут Католицької Акції гр.-кат. Галицької Церковної Провінції за почином його Жіночої Секції. Висновки з дискусій, що відбувались після рефератів, були дуже цінні і вони повинні стати напрямними для католицьких виховників.

Між висновками із цих прилюдних конференцій є такі, що торкаються вихованця. Появились вони вже друком і читаємо там таке: „1. Вартість дитини в католицькій виховній системі найкраще бачимо із слів Христа: „Хто прийме одно таке мале дитя, Мене прийме" (Мат. 18, 1). Католицька педаґоґіка бачить у дитині образ і подобу Божу.

Душа дитини найподатливіша на виховні впливи в роках 1—7 і тимсамим добрий чи злий вплив у цих роках залишає тривкий слід на ціле життя, про що бабтьки й виховники повинні постійно памятати. Чи не слід би нам над оцими питаннями направду поважно призадуматися? Що зроблено у нас досі для виховання дітей у роках 1—7?

„Українська Захоронка" та „Рідна Школа" розвивають уже працю в формі захоронок і дитячих садків. Але це ще далеко не все. Захоронки розвиваються звичайно тільки в містах і містечках, по селах — на жаль — дуже рідко, дитячі садки орґанізовані тільки на час жнив, а закон з 11. березня 1932 р. про устрій шкільництва передбачує, що держава повинна засновувати дошкілля для виховання дітей у дошкільному віці.

Працювати на становищах виховниць і провідниць дошкіль можуть тільки жінки з відповідними кваліфікаціями. Вже й тепер свідоцтво скінчення захоронкарської семинарії необхідне для тих, що стараються про працю в захоронці, чи хочби в дитячих садках.

Тимчасом досі у нас дуже мало зрозуміння для цієї преважної справи і треба боятися, що наші найменші перейдуть під опіку чужих виховниць, бо своїх нема. Ми ще не вміємо заздалегідь дбати про майбутнє і події життя застають нас непідготованими.

Нема сумніву, що дошкілля розвинуться і то розвинуться дуже скоро, тому треба подумати про відповідне число фахово вишколених виховниць дошкільних установ.

Є у нас школа для фахової освіти і підготови виховниць дошкіль — це **приватна семинарія для виховниць дошкіль** ім. Св. Йосафата СС. **Василіянок з українською мовою навчання у Львові при вул. Потоцького ч. 95.** Має вона управнених державних шкіл, себто право прилюдности. Наука триває 4 роки; до І. кляси можуть зголошуватися кандидатки, що покінчили 6 кляс вселюдної школи. Приписаний вік кандидаток: від 13—17 літ. Старші (18 літ) можуть бути приняті виключно по одержанні диспенси від віку, що її дає Кураторія заходом Дирекції. До прохання про приняття до школи, які можна вносити ще до 1. вересня, треба долучити опис життя, метрику, свідоцтво з останньої кляси і посвідку щіплення віспи. Місячна оплата за науку 22 зол.

При школі є теж виховний інститут, ведений фаховими силами, вселюдна 6-клясова школа і взірцево ведене дошкілля для дітей від 1—7 літ.

Сторінка без політики.

Нові досліди над барвою волосся.

Щораз більше людей сивіє на світі, щораз більше смарує сиве волосся всякими фарбами, щоб закрити сліди старости. А проте знаємо, що сивий волос це ще не ознака старости. Є зовсім старі люди — не сиві, є зовсім молоді — здорові, повні енергії з сивою головою. Нема нічого поганішого, як старша поважна жінка, з голови якої злізає фарба або яка виглядає як вимальований страхополох, хоч їй здається, що вона помолодила себе, закривши сивину.

Чому люди сивіють, цього ще не знають точно вчені. Відомо, що від страху можна посивіти за одну ніч; від журби і клопотів швидше ніж від безжурного життя. Та є й випадки, що умово недужі, які зовсім були сиві, діставали дивній природний колір волосся — ґорний.

Наше волосся складається з тої самої роговатої субстанції, що роги волів, копита коней або наші нігті. Ця субстанція „кератин" не розпускається ні у воді ні у квасах. Щойно після довшого вивару у сірці можна дослідити у темно-коліровій рідині останню складовину, досі ще хемічно нерозкладну, що імовірно надає колір волоссю. Є це т. зв. мелацін. Двох професорів німецького університету у Празі д-р З. Сторш і д-р Р. Ріхтер ствердили, що волосся не складається з одноцільної субстанції; воно має два елементи „левкокератид" і „мелянокератид" — що містять біляві та чорняві тільця, без огляду на те, чи хто має чорне чи біле волосся. Тільки сивина і волосся т. зв. альбіносів не має „мелянокератиду" — чорних тілець. Є ще третій елемент „родокератид" у волоссі рудих, що нагадує малесенькі клаптики помідорів. Переходи ріжних ступнів чорного волосся від ясночорного до темно-чорного залежать від ріжних сполук. При хемічному їх розкладі надибуємо ріжні несподіванки. Як можна використати доteперішню наукову аналізу для практичного фабрикування волосся покищо невідомо.

—o—

Середнєвічні подорожі до Тартарії.

Подіями на сході Азії цікавляться щораз ширші кола читачів. Китай, Японія, Тибет, Монголія — все це країни далекі від нас й таємничі, які манили в давнину подорожників. Тут хочемо дати короткий нарис подорожей у середневіччі на Далекий Схід.

Ще в минулому столітті учні в італійських школах говорили до своїх товаришів-брехунів: „О, з тебе порядний Марко Польо!". З цього виходилоб, що великий італійський подорожник Марко Польо, що жив у XIII. столітті, був небвиякім брехуном. Тимчасом є тут певного роду траґізм у несправедливій оцінці Марка Поля. І то тим більше, що така фраза була в обігу навіть тоді, коли наука зреґабілітувала описи славного венеціянина з його подорожі на Схід, і то майже у всіх подробицях. Кажемо „майже", бо Марко Польо нераз вплітав до своїх оповідань дещо неправдивого. Це робив він на те, щоб своїм оповіданням надати більше атракції, а може й тому, що не мав спромоги особисто перевірити подавані факти. Та це були тільки незначні епізоди, які в нічому не впливали на правдивість цілости його вісток про Азію.

Карієра Марка Польо.

І дивно нам тепер виглядає, що середнєвічна Европа, темна й убога, що жила під чаром таємничого — в її переконанні — багатого Сходу, не дала віри найдостовірнішій реляції про нього Марка Поля. Свідчить про це невелике число видань пригод Марка Поля в порівнянні з описами деяких інших тодішніх мандрівників, які — як то кажуть — подавали вістки „виссані з пальця".

Марко Польо відбув свою подорож в XIII. столітті на двір володарів Монґолії, що були тоді панами імперії, найбільшої в історії світа. Він перебуває на дворі великого хана Кубіляя, що управляв своєю імперією з Китаю, відграваючи при ньому велику ролю як його дорадник. Та роля була така велика, що нині японці приписують йому авторство наїзду і підбою японських островів. Під кінець XIII. ст. по довголітнім побуті на Сході вертається Польо до рідної Венеції. Вертається з великими багатствами — не дурно походить він з міста і з родини купців — які йому пізніше приспорили прізвище „міліон".

В тому часі Венеція вела затяжні війни з Ґенуею за володіння на морі і за морські дороги на Схід.

Дня 7. вересня 1298. р. в морськім бою біля острову Курцоля ґенуенці побили венеціян, а Марко Польо, як вожд однoї з венеціянських ґалер, дістається до неволі. Сидячи в ґенуенській тюрмі оповідає своєму товаришеві недолі пізійцеві Рустіціяно свої східні пригоди. Цей захоплюється цими оповіданнями і переповідає їх у французькій мові та видає друком п. з. „Книга всячини і чудес світа".

Ось як завдячуємо Маркові Польо перший опис Далекого Сходу в середніх віках та опис його володарів-монголів, званих також татарами, яких звуть і досі хибно на заході тартарами.

Татари і тартари.

Татар, татарин — це назва одного із монгольських племен. Коли Европа зустрілася з монголами підчас їх нападів, прийняла для них назву „татари". Цю назву легко можна було уподібнити до грецької назви підземного світу — тартар. А врештою спустошення, яке несли за собою монголи, їх дикі звичаї та жорстокість, врешті страх, який вони кинули на цілу Европу, дали право називати їх тартарами — себто висланцями підземного світу.

Але Марко Польо не був єдиним, що дійшов у середневіччі на Далекий Схід і дав нам опис того таємничого краю та його мешканців. Ще скорше за нього дійшов до Тартарії в рр. 1271—1295 Іван Пляно де Карпіні, архиепископ Антіварі, висланий як делеґат до володаря монголів папою Інокентієм IV. Він їхав до Азії через Чехію, Шлеськ, Краків, Волинь і Київ, який був тоді немов границею знаного в тому часі світа. Карпіні нічим не зражувався і завдяки своїй величезній енерґії дістався до столиці ханів монголів в Середущій Азії (1247—1248). Рівночасно з ним вислав папа через Малу Азію друге посольство, зложене з домініканів (з Карпінім їхали францісканці).

Посередництво.

Тоді в Европі ніхто не знав, де находиться столиця того страшного володаря, тому папа числив на те, що коли не одно, то друге посольство дійде до мети і „королеві й народові тартарів" віддасть листа, де взивав їх, щоб перестали нападати й переслідувати християн. Одночасно оба посольства мали завдання дивитися на все відкритими очима і дати звіт з того, що хоче робити той незнаний нарід. Карпіні вивязався знаменито зі свого посольства, чого не можна сказати про провідника другого посольства, о. Еццеліно. Цей заїхав на двір ґубернатора Малої Азії і там застряг. Не здав іспиту як посол через свою занадто велику гордість і невміння підійти до справи.

Рубрук.

Кілька літ пізніше маємо нове посольство до монголів. Його вислав французький король Людовик Святий. Цю місію поручив він францішканцеві Вільгельмові Рубрук, знаному теж під златинщеним назвищем Рубруквіс. Цей відважний чернець дійшов через Царгород, Чорне Море, чорноморські степи і Волгу до Каракорум, до столиці великих ханів. Своє звідомлення про подорож представив він королеві Людовикові в обширній книзі (рр. 1253—55). Рубрук був незвичайно характерною людиною. В своїй подорожі зустрів він фальшивого пустинника, котрий намовляв володаря Монголів Манґу-хана, щоб прийняв християнство, а тоді стане паном Франції і світа. До того самого намовляв Рубрука, щоб у тому дусі впливав на хана. На ті намови Рубрук відповів: „Брате, дуже радо буду його намовляти, щоб охрестився, бо я в тій цілі сюди прибув... Скажу йому теж, яку радість з того матимуть французи і папа, і обіцяю, що буду їм братом і приятелем. Але що вони будуть його невільниками і будуть йому платити данину, того я ніколи не скажу, бо це булоб незгідне з моїми переконнями".

Рубрук — християнин не любить татар-поган. У своїй оцінці людей він іде за міркою католицької віри і не багато говорить доброго про інших, особливо монгол. Та всеж його книжка є великим джерелом пізнання їх звичаїв і обичаїв, що нераз вражали автора і давалися йому в знаки. Так нпр. він каже, що татарин має поганий звичай присідати денебудь для природної потреби цілком не соромлячись і вважає, що то саме відповідна хвиля вести з ним поважну дискусію.

Стільки знало середневіччя про Далекий Схід, на який тепер звернені очі цілого світу з приводу китайсько-ніппонської і здається вже в найближчому часі большевицько-ніппонської війни.

2.000-ЛІТНЄ ОЛИВНЕ ДЕРЕВО.

Незвичайний зразок рослинного „Метузалема" находиться в Портуґалії, в провінції Алентейо, в посілости міністра рільництва Е. Фернандеза де Олівейра. Є це оливне дерево, що має понад 2.000 років. Це дерево має від землі до корони 2.35 м. а обвід на висоті людини 9 м. Хоч яке воно старе, цілком здорове і видає овочі, даючи що року 600 кг. масла, себто 60—70 л. оливи. Оливкові дерева відзначуються довговічністю і дуже часто можна стрінути дерево, що має кількасот, а навіть і тисячу літ. Та хіба мало на світі є дерев, ровесників оливного дерева з Алентейо.

—o—

КІЛЬКО Є АВТ НА ЦІЛОМУ СВІТІ.

Від 1926 до 1937 року розвиток моторизації незвичайно посунувся вперед. Держави, що давніше мало продукували і вживали авт тепер заняли перші місця в тій ділянці.

У Злучених Державах у 1926 році було 22.137.000 штук авт, у 1937 — 28.221.000. Приріст авт зріс на 28 прц. Зате в Анґлії приріст зріс удвоє. В 1926 році було 1.024.000 штук авт, а в 1937 р. — 2.242.000. У Франції майже втроє побільшилося число авт. Було їх 891.000, а є 2,167.000. В Німеччині чотирократно побільшилося число авт. В 1926 р. було 319.000 штук, а 1937 р. — 1,447.000. В Італії трикратно побільшилося число авт. Було їх 138.000, є 341.000. В Канаді на 49 прц. було 829.000 — є 1,234.000. У Північно-Африканській Унії було 77.000, а є 282.000. У Бельґії подвоївся приріст авт: 97.000 було, а є тепер 202.000.

—o—

ПРИЧИНА РОЗВОДУ.

23-літня анґлійка з Льондону Мінніс Девіс домагається розводу, подаючи небуденний арґумент. Вона каже, що її чоловік завів її до якогось бюра і сказав їй там підписати якийсь папір, буцімто підготовчий акт, на випадок, якби вона колись згодилася вийти за нього заміж. Вона ніколи не заявила, що хоче вийти заміж і щойно згодом довідалася, що підписала шлюбний акт. У ґазетах, які передають цю звістку, нема інфомацій, чи Мінніс Девіс через помилку разом почала мешкати зі своїм чоловіком, чи вернулася до своєї хати.

—o—

ВЕЛИЧЕЗНИЙ КРИШТАЛ.

Найбільший із досі знаних кришталів находиться в Зєдинених Державах Півн. Америки в копальні Етта. Є це мінерал сподумен, що належить до ґрупи кремянів (глинокремяни літу). Величезний криштал цього мінералу лежить метри під поверхнею землі і має форму стовпа довгого на 1.75 м. і грубого на 0.80 м.

—o—

НОВА ЛАКОМИНКА.

В одному великому льондонському готелі працює тепер як кухар — „шеф кухні" Королівсько-Гавайського Готелю" з Гонолулю бельґієць Едґард Кіна, що почав свою кар'єру як хлопець до кухонної послуги у Льондоні. Він має за завдання задовольняти смак різних подорожних з далеких країв, щоб кожний з них міг у Льондоні зїсти те, що любить. Замість найвибагливіших европейських страв він дає всілякі витребеньки, які, як упевняє, мають незвичайний смак. Є нпр. гавайська сушена риба, яку їдять із кремовим сосом з кокосового молока. На перший сніданок має бути зимний сік — овочів — помаранч, ананаса та папаї (щось як кавун), який вливають до виморожених чарок. У високих ананасових чарках пють якийсь холодний „чай". Европейці, що попробували гавайських страв жаліють, що не живуть на Гаваях.

Після нападу на родину Касперських

у Чижикові.

Слідство у справі нападу на родину Касперських у Чижикові не закінчене і сьогодні ще нічого не можна сказати про те, хто той напад виконав і що було його причиною. На підставі зібраних дотепер даних можна твердити, що це не був напад з грабіжницькою метою, бо грабіжники, що шукають за грішми чи іншими цінностями, не бють образів та без кожної потреби вікон. Зрештою побиті Касперські не кажуть, щоб бандити домагалися від них грошей. Їх оклики, з якими вони звертались до Касперських, свідчать про те, що причина нападу була зовсім інша.

Цікаве, що пишучи про цей напад у Чижикові, львівське ендецьке „Слово Народове" (ч. 215 з 27-го ц. м.) особливо підкреслило, що родина Касперських, на яку зроблено напад, „вела перед" у тій акції, наслідком якої „кільканадцять осіб" перейшло з римо-католицького обряду на грецький. Перейшли, як відомо, і самі Касперські.

*

На допомогу жертвам бандитського нападу в Чижикові зложили в Адміністрації „Діла" дальше: д-р Іван Німчук 5 зол., Осип Боднарович 3 зол., Евген Зибликевич 2 зол., Михайлина Косач 2 зол.

Здвиг наших найменших на площі Сокола-Батька.

„Ой зацвили незабудьки, зацвили, українські діти цілу площу вкрасили"... співали наші найменші пісеньку власного укладу з 10-ох львівських півосель Т-ва „Українська Захоронка" у Львові на площі Сокола-Батька в четвер 28. ц. м.

Заходом Комітету українських півосель при Т-ві „Українська Захоронка" вже від 6 літ відбувається у Львові в літніх місяцях 10 півосель у всіх львівських дільницях. Управа „Української Захоронки" під проводом своєї енерґійної голови, п. Софії Ракової, при щедрій допомозі Впреосв. Митрополита, деяких наших установ, підприємств і громадян, робить справді корисне діло, опікуючись нашою найбіднішою дітворою. Значне число дітей висилає Комітет щорічно до осель у Миловванні, Коршеві та Старяві. Кількасот українських дітей проводить літні місяці в півоселях, під дбайливим доглядом кваліфікованих виховниць. Одного дня відбувають діти свій „зїзд" на площі Сокола-Батька.

Через непорозуміння з дирекцією трамваїв діти приїхали на площу Сокола-Батька цілу годину пізніше. Коло 12 год. зачалася дефіляда наших найменших перед головою Т-ва „Українська Захоронка", запрошеними гістьми та представниками української преси.

Наперед машерували півоселі зі Знесіння Старого й Нового (74 дітей), потім Клепарів (50 дітей), Сигнівка (46 д.), Жовківське (68 д.), Личаків (72 д.), Горішній Личаків (50 д.), Батора (46 д.), Левандівка (54 д.), Городецьке півосеня зі св. Юра — понад 100 дітей), вкінці Богданівка (55 д.). Разом було понад 600 дітей. Звичайно попереду йшли найменші, потім постепенно старші. Діти здоровили вселими окликами „гаразд" та співали пісні. Здалека виглядало, немов би ціла площа була прикрашена живими коралями.

Відтак діти посідали багатобарвними віночками по цілій площі, а „Маслосоюз" і „Золотий Колос" подбали про те, щоб діти заспокоїли свій апетит. Понад 1000 малих рученят „озброїлося" у пляшки з квасним молоком, булочки і роґальки які скоро зникали. Провідниці та помічниці не встигали заспокоїти всіх вимог та відповідати на всі запити.

— А прошу пані, коли буде кава? — питає може трилітня потіха.

— А що буде на третє? — дзібонить якийсь малий смакун, хоч ще „першого" не дістав.

Таким і цим подібним запитам нема місця.

Нараз з усіх сторін надсунули чорні хмари. Зірвався вихор, що зривав з малих голов капелюшки і котив ними по площі, як мячем.

Уся малеч сховалася — немов курята під крила квочки — під дерева та до шатень і будинку дозорця. Десь недалеко вдарив грім. Дощ лив, як із цебра. Деякі діти почубилися, відстали від своїх півосель, важко з ними договоритися, бо зачали вже хлипати...

На щастя, дощ скоро перестав падати — і все скінчилось якнайкраще.

Шкода, що цей симпатичний здвиг наших найменших не уладжено в неділю, щоб і наша широка публика могла ним натішитися...

—o—

Мексик допускає посередництво

посторонньої держави у конфлікті з Англією.

Президент Мексику заявив представникам преси, що мексиканський уряд допустив би інтервенцію третьої держави, щоб знову наладнати дипломатичні взаємини з Англією.

Алькоголізм стелять ліжко сухотам.

МЕКСИКАНСЬКИЙ НАЙВИЩИЙ СУД ВІДКИНУВ ВІДКЛИК НАФТОВИХ ТОВАРИСТВ.

Мексиканський найвищий суд відкинув відклик нафтових товариств, які твердили, що націоналізація нафтового промислу незгідна з конституцією.

25.000 британських вояків

проти 1.600 арабських партизантів.

У Палестині і Трансйорданії є 25.000 британського війська й поліції, разом із т. зв. арабським леґіоном. Військо дуже добре озброєне, але воно беться неохоче, — тому на перший вогонь все висилають поліцію, яка має більші втрати ніж армія.

Зорганізованих і вишколених арабських партизанів обчислюють на 1.600; їм помагає все арабське населення.

ОБА ЕСПАНСЬКІ УРЯДИ ПРИНЯЛИ ПРОЄКТ ЕВАКУАЦІЇ ДОБРОВОЛЬЦІВ.

Як ми вже згадували, барсельонський уряд офіційно приняв проєкт комітету неінтервенції у справі евакуації добровольців з Еспанії. Як говорять у льондонських урядових колах, ґен. Франко також приняв той проєкт, але видвигнув деякі умовини, що їх тепер розглядають у Льондоні.

РОЗБУДОВА ЗАЛІЗНИЦЬ В АВСТРІЇ.

Німецький уряд приступив до розбудови австрійських залізниць: залізничу сітку поширять, деякі лінії подвоять. Великий тунель під горою Таврами получить Стирію з Каринтією.

ВОЮЄ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Згідно з офіційними даними, влада Злучених Держав та поодиноких стейтів видала від 1933 року 22 міліярди долярів на боротьбу з безробіттям і оживлення господарського руху.

ЕСПАНСЬКИЙ ЧЕРВОНИЙ УРЯД ВИСИЛАЄ СРІБЛО ДО ФРАНЦІЇ.

Барсельонський уряд вислав до Парижа 9 вагонів навантажених срібними штабами і монетами вартости 56,000.000 франків.

Політичні й фінансові кола Парижа зацікавлені тою подією. Не відомо, чи барсельонський уряд виконує якусь заплату, чи хоче забезпечити своє срібло на випадок упадку Барсельони.

—o—

БРИТІЙСЬКИЙ ПОСОЛЬСЬКИЙ ТРИБУНАЛ БУДЕ ПРАЦЮВАТИ ПІДЧАС ПАРЛЯМЕНТАРНИХ ФЕРІЙ.

Спеціяльний посольський трибунал, що розглядає закид зради державної тайни проти посла Сендіса, повідомив предсідника палати послів, що не покінчить своїх обовязків до парляментарних ферій. З огляду на те прем. Чемберлен запропонує парляментові, щоб цей трибунал міг підчас ферій працювати й оголосити присуд.

ВИМИНАЙ ІНШИХ З ЛІВОГО БОКУ!

ЗДЕМЕНТОВАНА ПОГОЛОСКА.

З Берліну повідомляють: Одна зі закордонних телеграфічних агенцій принесла вістку, що Гітлер у четвер виїде до Берліну на важну конференцію і по дорозі виголосить у Бресляв промову.

З німецьких міродатних кол інформують, що ця поголоска не правдива. У Берліні не буде ніякої наради, Гітлер спиниться у Бресляв лиш на один день.

НОВИНКИ.

— **Стан здоровля Преосв. Коциловського,** як нас повідомляють з Відня, поправився значно. Достойний Пацієнт почувається по тяжкій операції лівої щоки зовсім добре, гарячки не має вже від яких двох тижнів. Тепер Преосв. Коциловський перебуває вже як виздоровець у Парк-санаторії (XIII. округа Відня).

— **Празник св. Ілії у Кривчичах** під Львовом відбудеться в неділю 31. ц. м. Торжественна Служба Божа зачнеться в год. 10. До численної участи в цьому торжестві запрошує львівських українців церковний комітет.

— **Уляна Кравченко вийшла зі шпиталю.** Довідуємося, що ще в перших днях липня наша знана поетка-сеніорка Уляна Кравченко повернулась зі шпиталю додому. В шпиталі перебувала поетка повних 12 тижнів. Як відомо, Уляна Кравченко зломила була ногу. Тепер вже нога зовсім здорова, так, що поетка може зовсім добре ходити.

— **Управа Українського Шпиталю** Народньої Лічниці повідомляє, що бл. п. Іван Пахолок помер у Загальнім Шпиталю у Львові, а не в Українськім Шпиталю, як ми вчора подали через помилку.

— **Масові ревізії й арештування.** В ріжних місцевостях Сх. Галичини поліція переводить масові ревізії й арештування, а староства забороняють нашим культурно-освітнім товариствам уладжувати якінебудь імпрези. Отже дня 24. ц. м. поліція арештувала Василя і Богдана Бандеру з Тростянця. Дня 25. ц. м. арештувала поліція в Долині Олексу Притуляка, студ. агрономії, братів Михайла і Миколу Мацевика — робітників, Льва Кіпецького шлюсаря, Зеновію Левицьку кравчиню, Василя Маруняка столяра, Оксану Винник ґімн. абсольвентку та Івана Шумського кооператора. По переслуханні на поліції І. Шумського та О. Винник — обоє вийшли на волю, всіх інших відвезла поліція до судових арештів у Стрию. Далі поліція арештувала в Бучачі Якова Боднара і студ. Шиманського.

— **Далі розкопують стрілецькі могили.** „Новий Час" з 29. ц. м. повідомляє: В понеділок 25. ц. м. прибув до Скнилова відділ робітників і при асисті місцевої поліції розкопав стрілецьку могилу на місцевому цвинтарі, де спочивало 12 стрільців. Раніше їхні могили були розкинені по полях. В 1920-му році їх ексгумували і поховали у спільній могилі на скнилівському цвинтарі. Де забрали тлінні останки, не знати. Поліція заявила, що має приказ зліквідувати цю могилу.

— **Український священник перед судом.** Перед судом станув о. О. Гулевич, гр.-кат. завідатель з Лозини. Прокуратор закидує йому, що він змінював у метриках польські прізвища на українські.

— **Гостре стріляння на Замарстинові.** У днях 1, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 13, 17, 18, 20, 23, 24, 25, 27, 29, 31. серпня ц. р. відбудуться на військовій стрільниці на Замарстинові у Львові вправи військових відділів з гострим стрілянням. Прохожі повинні пристосуватися до вказівок стійок, що будуть сторожити в цих місцях.

— **Епільоґ драми в жидівському шпиталі.** Слідчий судця звільнив з вязниці Бензіона Перльмутера, що з милосердя убив у жидівському шпиталі невилічимо хорого приятеля. На розправі буде він відповідати з вільної стопи.

— **Львівська хроніка.** На пл. Більчевського поштовий самохід переїхав 62-літню Р. Фединську, яку відвезла каретка ратункового поготівля до шпиталю. — На стації Підзамче у Львові помер учора вечором портієр І. Крілик. — У брамі будинку при вул. Городецькій ч. 84, невідома жінка підкинула 3-місячного хлопчика, яким заопікувався дільницевий уряд. Поліція шукає за мамою. — В лазні при вул. Божничій несподівано помер службовик лазні, 48-літній Альберт Андрийчук.

— Краєва хроніка. В ночі з вівтірка на середу трьох вломників вломилося до помешкання Якова Туха вТуринці, пов. Жовква, і забрали одно одіння, золотий годинник, електричну ліхтарку та 10 л. горівки. За вломниками вибіг Тух, до якого стрілив один з утікачів, але не поцілив. Під замітом влому поліція арештувала: Петра Кавка, Вол. і Марка Скоропадів. — В. Шпіґель, бляхарський челядник з Перемишля, напився сільного квасу і помер. — Возьний снятинської гімназії М. Лазарищук ловив рибу у Пруті, несподівано він утратив рівновагу і втонув. — У Тернополі кинувся під поїзд 26-літній адвокатський конципієнт м-р Самуель Пфефер. Поїзд відтяв йому ноги і він помер у шпиталі з упливу крови.

— Таємне вбивство шофера коло Городка. В ночі зі середи на четвер приїхав до Завадович, пов. Городок, шофер Р. Гельм зі Львова з дівчем зі Завадович. За хвилину розляглося з ліса кілька стрілів з кріса, від яких згинув шофер. Під замітом убивства поліція арештувала 36-літнього Фурдаша, полевого сторожа місцевого дідича.

— Смерть під звалищами вугілля. У вівторок 26. ц. м. дійшло до катастрофи в копальні вугілля „Вуєк" у Бринові під Катовицями, де стіна вугілля присипала чотирьох вуглекопів. Завдяки негайній рятунковій акції, вирятовано трьох важко ранених вуглекопів, бо один з них Ледвонь вже не жив

— 32 театри буде в Польщі в найближчому сезоні, з того 14 в самій Варшаві. У варшавських Польщі. Згадатиб лише, що становище директора лише у двох: Народовім і Летнім, зате змінюються директори театрів в інших містах Польщі згадатиб лише, що становище директора Великого Театру і Ріжнородностей у Львові, обняв Маріян Шпакевич, директор театру з Вильна, становище директора театру ім. Словацького в Луцьку обняв відомий автор і режисер Януш Страхоцький зі Львова. Одночасно зі Львова відходить кілька артистів (ок), а саме: Бенцковський, Невярович і Нічевська до Варшави, а С. Барвінська, Рачковська-Шиндлерова і Шиндлер до Познаня.

— Страшна мотоциклева катастрофа трапилася 27. ц. м. на шосі Шамотули—Касінуф у Познанщині. Мотоциклем їхав 43-літній Казимир Шувальський зі своєю дружиною Тересею з Нірнберґа. Шувальський хотів взяти мапу від своєї дружини, але тоді втратив керму над мотоциклем, що зударився з деревом. Наслідки катастрофи були страшні, бо Шувальський розбив собі голову до пня, а його жінка важко зранилася.

— Фабрика вилетіла в повітря. В одній з фабрик Банка Бістріче на Словаччині дійшло до вибуху, що знищив зовсім будинок. 35 робітників ранених, шкоди сягають 40 міліонів чеських корон.

— Найшвидший поїзд в Італії. В середу відбулася пробна їзда нового електричного поїзду на шляху Рим—Неаполь при участи міністра комунікації. Пересічна швидкість поїзду дійшла до 200 км на годину. По закінченні електрифікації останнього відтинка шляху Міляно—Больонія за 7.30 год. можна буде заїхати з Міляно до Больонії.

— Розстрілами намагаються стероризувати селян. В Донецькому басейні на Сов. Україні відбувся процес двох селян за підпали збіжжа. Суд засудив селян Левицького і Гуцула на розстріл та конфіскату майна за підпали збіжжя від 1935 р., щоб не платити державі податків. Цікаво, що процес відбувся в колхозі, де було в останньому часі найбільше підпалів, щоб стероризувати селян.

— Велика афера в Румунії. Карний суд у Букарешті засудив урядовця дирекції лісів фондації „Каса Падурільор" на 5 років вязниці за присвоєння 11 міліонів леїв. У звязку з цим процесом переведено подрібну контролю книговости в дирекції лісів, що дала дійсно сензаційні висліди. Отже контроля виявила, що вислідок зловживання нема 100 міліонів леїв. У звязку з цією аферою поліція арештувала кількадесять осіб.

— Трагічний кінець за залицяння до жінки. Дня 25. ц. м. жидівський власник бюра щоденників і реклям у Чернівцях Йосиф Ноє зранив револьверовими стрілами д-ра А. Добровольського, суддю з Хожова, який виїхав на відпустку до Черновець до своєї рідні. Львівська „Хвиля" пише, що Й. Ноє стрілив до судді Добровольського тому, що він залицявся до його жінки. Раненого суддю відвезли до шпиталю в Чернівцях, де по операції він помер у середу 27. ц. м. Убивника арештувала поліція.

— Буревій над Монтреалем. Над провінцією Квебек у Канаді перейшов буревій і спричинив великі шкоди. Найбільше шкоди має м. Монтреаль, де є одна особа вбита, 14 важко ранених. Шкоди від буревію обчисляють на сотки тисяч долярів.

— Смертельний скок із 17-го поверху. На очах кількатисячної юрби проходжувався 28-літній Джон Ворд у Ню Йорку по ґзимсі, широкім на 35 цм., на 17-ім поверсі хмародеру при 5-ій Авені (головній вулиці, де живуть міліонери). Ворд проходжувався по ґзимсі кілька годин і курив одну папіроску за другою. Даремне намагалася поліція переконати Ворда, щоб перервав свій прохід по ґзимсі. Коли-ж пожежна сторожа намагалася дістатись до нього по драбинах — Ворд загрозив, що скочить на вулицю. Тоді поліція припинила всякий рух при 5-ій Авені, а пожежна сторожа розтягнула сітку на висоті 16-го поверху. Цілу цю сцену сфільмували фільмові оператори. Коли-ж поліцаї ввійшли до помешкання Ворда і хотіли скинути його до сітки. — Ворд закурив останню папіроску і скочив з ґзимсу перелетівши кілька центиметрів поза сіткою і впав на вулицю, де згинув. Слідство виявило, що Ворд вернувся перед кількома місяцями з дому божевільних. По сварці з мамою і сестрою рішив скінчити самогубством і тому виліз через вікно на ґзимс, звідкіля скочив на вулицю.

— Страшна смерть у пропасти. На закруті дороги недалеко Сімпльону впав у пропасть вантаний самохід, яким їхало сім осіб. Три особи згинули, чотири важко ранені. Недалеко болгарського міста Ловеч на гірській дорозі вантажний самохід, що мав знищені гамульці, наївав на автобус, яким їхало 14 пасажирів. Шоферові не вдалося стримати автобусу, що зударився з барієрою, проломив її і впав у пропасть. Кількох пасажирів важко ранених.

— Неґус виграв процес. Апеляційний суд у Льондоні розглянув позов б. цітаря Абісинії Гайле Селясіє на основі якого неґус домагався заплати 10 тисяч фунтів штерлінґів від англійської фірми за концесію на радіо-телеґрафічну комунікацію між Аддис-Абебою та Анґлією. Суд першої інстанції признав себе не компетентним рішати в цій справі. Апеляційний суд видав корисний присуд для б. Селясіє зі засудом фірми на заплату суми 10 тисяч фунтів штерлінґів і на зворот коштів процесу. Тепер англійська фірма має право внести рекурс до 21 днів від цього присуду.

— Автобус полетів у пропасть. Недалеко болгарського міста Ловеч на гірській дорозі вантажний самохід, що мав знищені гамульці, наїхав на автобус, яким їхало 14 пасажирів. Шоферові не вдалося стримати автобусу, що зударився з барієрою, проломив її і впав у пропасть. Кількох пасажирів важко ранених.

— За швидко випустили з вязниці. До вязниці в Торонто привели В. Правза, якого недавно випустили на волю, щоб відвідав своїх найближчих. Радість звільненого вязня була дуже коротка, бо по приході до хати найближчих застав уже поліцаїв, які відставили його назад до Торонта. На протести звільненого вязнична влада виcнила йому, що помилково випустили його на волю, бо має ще сидіти 30 днів у вязниці.

— Перед новим показовим процесом у Москві. ГПУ підготовляє тепер матеріял до процесу „шкідників", які „спричинили" велитенський зріст смертности в часі між першою і другою пятирічкою. Сталін шукає нових жертвенних „козлів", щоби відвернути від себе страшну ненависть населення за смерть міліонів політичних засланців, головно селян яких загнали до примусової праці в копальнях до вирубу дерева в лісах північного Сибіру та до будови шос і залізничих шляхів у безводних пустинях Середущої Азії. Політичні засланці масово вмирали на тиф, малярію і скорбут, бо не мали ні що їсти ні ніякої опіки. Зрештою, ніхто не журився долею політичних засланців, а з пошестями не можна було боротися без лікарів, лікарств і шпиталів. Головним підсудним у новім процесі має бути б. комісар здоровля СССР Семашко. Разом з ним засяде на лаві підсудних Сергеєв, б. комісар здоровля російської республики. — „Правда" помістила статтю прокуратора Вишинського на тему завдань совітського права. З цієї статті виходить, що в СССР приступають щойно тепер до устійнення правних засад на основі нової конституції. Всіх, які мали свою думку в цій справі, арештовано як ворогів народу. Таким ворогом народу — пише Вишинський — виявився відомий теоретик марксизму проф. Пашуканіс і довголітній комісар справедливости Криленко.

— Ріжні вісти. В Антіохії, головнім місті санджаку Алексадрети, зникнули фези. На ринку забракло капелюхів і тому турки купують шапки. Багато мужчин ходять з відкритою головою, бо не хочуть носити фезів. — Декрет румунського короля змінив військовий регулямін і тепер вояки зможуть носити довге волосся. Зате декрет заборонив носити монокль, хіба, що військовий лікар дозволить на це. — Управа національ-соціялістичної партії дозволила носити відзнаки партії лише членам партії. Зате кожний німець може носити металеву свастику. — Віденський маґазин мод Цвібак, що був жидівською власністю, перестане істнувати. Пятиповерховий дім цієї фірми розберуть, а на його місці збудують дім каси ощадности м. Відня. — В Сен Люї в Сенеґалю, французи будують велике цивільне і військове летовище. З невідомих причин дійшло до вибуху газів на французькому підводному човні „Еспоар" у Тульон. Двох моряків затроїлося газами. — По кількатижневім побуті у Венеції королева Египту виїхала з чотирьома доньками з Італії до Будапешту.

— Запір. Звідомлення начальних лікарів у злічених для недуг шлунка і кишок підчеркують, що гірка вода **Францішка Йосифа** є першорядним природним чищальним засобом.

Чим Ви причинилися до звеличання ювилею „Просвіти"?

Зі судової салі.

ОСУДЖУЄ ТА ВІДРІКАЄТЬСЯ КОМУНІЗМУ.

Перед трибуналом окружного суду в Самборі відбулася розправа проти 31-літнього **Івана Яворського,** б. студента львівської політехніки, якого прокуратор притягнув до відповідальности за державну зраду зі ст. 97. § 1. к. к. (за приналежність до КПЗУ). Підсудний зі сльозами в очах осудив своє минуле і заявив, що є завзятим ворогом комунізму і Совітів. Признався до приналежности до КПЗУ від 1925 р., де займав ріжні становища від „курієра" до члена центрального комітету. В 1928. р. підчас масового арештування комуністів утік до СССР, де розчарувався до комунізму, побачивши страшну дійсність большевицького „раю". Щоб вирватися з „раю" виїхав до Румунії на фальшивий пашпорт, де вів комуністичну діяльність. Одначе влада арештувала його і румунський суд засудив його на три роки вязниці. По трьох роках виселила його Румунія до Ч. С. Р. тому, що підсудний мав фальшивий чеський пашпорт. В 1937. р. Яворський приїхав до Польщі і тут довідався, що большевики розстріляли його брата, а його самого засудив большевицький суд позаочно на 10-літнє заслання на Соловки. Тоді підсудний заломився зовсім психічно і зголосився до прокуратора в Самборі.

Трибунал засудив Івана Яворського на кару **5 років вязниці,** зменшивши кару на основі амнестії на **2 і пів року.**

—o—

З кіна.

КІНО „КАСІНО": „ВІДЕНЬ — ПЕТЕРБУРГ". (КОРОЛІВСЬКИЙ СВІЧНИК).

Шпигунська фільма. Якийсь гурт російських революціонерів переловлює російського великого князя у Відні, куди він приїхав провести приємно час. Його тримають як вязня в якійсь великопанській палаті так довго, доки не прийде відповідь на висланий ним лист, продиктований революціонерами, до царя із проханням звільнити засудженого на смерть революціонера. Тільки такою ціною цар може спасти життя свому синові. Але хто відвезе з Відня до Петербурга лист? Знову один російський князь — революціонер, що нераз уже брав на себе таку місію. Вслід за ним чи точніше: водночас з ним їде молода російська ґрафиня, що теж служить батьківщині, як уміє, себто теж як шпигунка в обороні офіціяльної царської влади. Вони обидва будуть старатися перевести один королівський свічник, який пересилає російський амбасадор у Відні одній княжні у Петербурзі як дарунок. Це свічник Марії Антуанети і він так штучно зроблений, що в ньому можна помістити непомітно лист. Поправді: заголовок фільми неточний, бо свічників є два. По дорозі зовсім випадковий злодій краде дорогоцінні свічники, продає їх і вони мандрують у світ. Двоє емісарів — князь і ґрафиня — що помістили свої дорогоцінні листи у двох свічниках, без взаємного знання, дома, здоганяють ці свічники. Можете догадатися, що коли головну ролю князя грає Вільям Пауел і головну ролю ґрафині Люїза Райнер, то вони після свого останнього кохання в „Маскараді", не можуть бути байдужі одне одному, від першої до останньої сцени вони ведуть дуже цікаву гру.

✝ Посмертні згадки.

МИКОЛА ХОЛОД.

Дня 22. липня ц. р. невідомий злочинець убив залізом 72-літнього Миколу Холода в Тучапах, пов. Городок, у його городі біля хати. В неділю 24. ц. м. відбувся величавий похорон цього старенького загально поважаного господаря в Тучапах, заслуженого для громади і церкви. М. Холод був головою парохіяльного комітету і диком. Підчас світової війни багато натерпівся у талергофському таборі, опісля не менше підчас відомої „пацифікації" в 1930. р. У похороні взяло участь трьох священників і маса народу з Тучап та дооколичних сіл. Підчас похорону співав хор читальні „Просвіти" з Тучап. В. Й. П.!

МИХАЙЛО СЛОБОДА.

З віденського „Українського Філятеліста" (ч. 5—6 за травень—червень ц. р.) довідуємося, що у Відні помер ще з кінцем квітня ц. р. в 52. році життя співробітник того журналу, б. старшина артилерії Михайло Слобода, рідний брат дружини проф. Антона Крушельницького, покійної Марії Слобода-Крушельницької. Причина його смерти — angina pectoris. В. Й. П.!

—o—

Дописи.

ЖУРАВЕНЩИНА.

Свято 70-ліття „Просвіти" в Старому Селі. В неділю 24. липня п. р. відбуло Старе Село біля Журавна ювилейне свято в честь „Просвіти". Зі всіх дооколичних сіл прибули великі маси народу, головно молоді, були також і хори. Та, на жаль, свято мусіло відбутися скромніше, як проектовано його в програмі, бо старосто в Жидачеві дало дозвіл аж у саму неділю та заборонило найважніші точки, як похід на площу, дефіляду і головне: відбути саме свято під вільним небом. Праця молоді, що з таким трудом зладила площу до свята, пішла на марне і воно мусіло відбутись у тісній домівці. Та проте свято принесло великий успіх моральний, бо зібрані численно маси з увагою слухали гарного співу хорів та промови організатора з філії „Просвіти" в Журавні п. Явуша Петра. Наприкінці все, як дні жило, одним могутнім гомоном відспівало „Ще не вмерла Україна".

Журавно без світла. Найбільшою болячкою і при тому ганьбою для Журавна як міста є те, що воно не має вуличного освітлення. Управа міста вічно сварить ся за тему електрики, одначе з цього нікому хісна нема. Може б так вищі адміністраційні чинники звернули на це увагу, бо в часі темних ночей може прийти навіть до катастрофи через брак світла в місті.

ПЕРЕМИШЛЬ.

Районове ювилейне свято „Просвіти" в Молодовичах. В неділю 24. ц. м. заходами читальні „Просвіти" в Молодовичах перемиського повіту відбулося районове ювилейне свято Просвіти, що почалося торжественною Службою Божою в місцевій церкві, яку відправив о. Косонога Ів. з Городовець та о. Гнатишак Ів. з Корманич (місцевий парох). Прекрасну проповідь виголосив о. проф. д-р Мельник Мих. з Нижанкович. Проповідник підкреслив значіння освіти в розвою народу та заявив, що тільки тісна співпраця Церкви і Просвіти допровадить до кращого майбутнього українського народу. Крім о. д-ра Мельника короткі проповіди виголосили ще і о. Косонога і о. Гнатишак. Після Служби Божої всі три духовники помянули память померших членів Просвіти та членів читалень району. По виході з церкви народ перейшов до городу одного з господарів Молодович, де відбулася святочна академія. Національним гимном та торжественним піднесенням прапору розпочалась академія. Святочну промову, навіяну глибокими думками, виголосив з питомим собі хистом д-р Зубик Микола, голова філії „Просвіти" в Перемишлі. На дальшу програму зложились продукції хорів з Пикулич під управою диякона Литвина, з Нижанкович під управою Полєвая, з Корманич під упр. Пикулицького, з Пралківець під упр. Кукли, рецитації, деклямації, історія читальні в Молодовичах, яку подав Гриньшин Микола. Тут варто згадати, що читальня Просвіти в Молодовичах святкувала рівночасно 10-ліття свого існування. Немалу тяжку вологу приходилось основникам читальні в Молодовичах тому 10 літ усувати, з великими темним духом мусіли вони боротись. Були випадки, що казали, які тоді майже всецілo володіли Молодовичами та дооколичними селами, до крови побивали свідомих українців. Був час, що ці українці не могли себе називати українцями. Та завзяттю, основникам читальні „Просвіти", таки перемогли. Розвіялось вже, бо мусіло уступити живій українській ідеї, і навіть в районі кацапи зовсім вимирають. Своїм життям та своєю послідовністю молодовичани вплинули і на сусідні села. Під кінець академії злучені хори відспівали ще пісні під упр. просвітянського організатора проф. Мацюти Степана. На закінчення промовив опікун району п. Глембоцький Захарій, який на руки голови філії д-ра Хробака М. зложив привіт Матері Просвіті та ілєсаі основникові Просвіти о. шамбелянові Цегельському. Молитвою „Боже Великий" закінчилося свято. Це ювилейне свято безумовно причинилося до піднесення серед прилавих українців духа, а москвофільським недобиткам, що заглядали зза плотів та углів, ще зайвий раз прийшлось переконатися, що українська національна ідея жиє. Вкінці треба підкреслити, що всі українські хати в селі були прикрашені прапорцями та валінками.

Ще один польський памятник. Перед двома тижнями розпочались на площі 3-го Мая в Перемишлі роботи при будові памятника „орльонт пшемиских". Памятник має бути відкритий у 20-ті роковини здобуття Перемишля польськими військами. Будова памятника має коштувати кільнадесять тисяч золотих.

КОЛОМИЯ.

Після Заг. Зборів Філії „Просвіти". Прошу ласкаво помістити в „Ділі" в рубриці „Дописи" під „Коломия" спростування 1) дотично допису в ч. 117 „Діла" під наголовком „Загальні Збори Філії „Просвіти" і 2) дотично допису в ч. 140 „Діла" під наголовком „Нарада громадянства в справі Філії „Просвіти". А то ад 1): Загальні Збори Філії „Просвіти" в Коломиї відбулися не 10. травня ц. р., але 10. квітня ц. р. Централя „Просвіти" у Львові прислала спис членів коломийської філії не з датою 8. квітня, бо Філія „Просвіти" дістала в канцелярії Товариства „Просвіта" на 24 години перед Загальними Зборами лише виказ вплачених вкладок членів коломийського району за 1937 і 1938 р. у 400 позиціях, що не є рівнозначне зі списом членів. Отже неправдою є, що Виділ Філії знехтував список членів Філії, надісланий їй централею у Львові, а правдою є, що Виділ Філії не дістав від централі „Просвіти" ніякого спису членів Філії. Далі неправдою є, що Виділ Філії дозволив брати участь у Загальних Зборах з правом голосування і нечленам, а правдою є, що на Загальних Зборах Філії „Просвіти" в Коломиї брали участь лише фізичні і правні члени та делегати читалень „Просвіти" з району Філії згідно з постановами статуту. Неправдою є, що д-р Кузьмич спротивився домаганню п. д-ра Станкевича перевести провірку членів, а правдою є, що на внесок, поставлений членом Товариства п. Дмитром Копабою, Загальний Збір переважаючою більшістю голосів признав таку провірку зайвою супроти подвійної контролі членства при вступі на велику салю Щадничої Каси. Неправдою є, що д-р Кузьмич своєю нетактовною, непросвітянською поведінкою перетворив Збори у зборища, яке нагадувало радше ярмарочний мітінг, а правдою є, що д-р Кузьмич своєю холоднокровністю і тактом удержав Збори в порядку і лише одна, у відношенні до цілости Зборів мала група осіб з д-ром Станкевичем на чолі намагалася ці Збори розбити і своєю дійсно нетактовною і непросвітянською поведінкою старалася ці Збори перемінити в мітінгове зборище. Неправдою є, що ухвалено внесення відложити Збори до часу вияснення справи членства, а правдою є, що такого внесення не ухвалено. Ад 2): Загальні Збори місцевої Філії „Просвіти" дня 10. квітня п. р. не були заарапковані головою Філії д-ром Кузьмичем та його дорадником д-ром Новодворським і помічником д-ром Турянським, бо ці Загальні Збори скликав Виділ Філії „Просвіти" згідно з постановами статуту, а пп. д-р Новодворський і д-р Турянський не входили навіть у склад Виділу. Неправдою є, що д-рів А. Кузьмича, І. Новодворського й І. Турянського постійно коломийське громадянство поза скобки громадянського і товариського життя, бо зробила це тільки невідповідальна за свої вчинки коломийська група так званих „авангардистів" під проводом Е. Войткова й О. Слипинського та кільканадцятьох невдоволених старших громадян включно з д-ром Станкевичем, Дм. Николишином і Володимиром Кобринським у числі 15 осіб. Неправдою є, що роля й діяльність дотеперішніх Виділів Філії від десятка літ, майже цілий час під головуванням д-ра А. Кузьмича, полягала на основі насвітлення п. Дм. Николишина на нацьковуванні селян проти інтелігенції та недопусканні її до співпраці на селі, і дальше, що ті Виділи Філії „Просвіти" співпрацювали з такими типами, як Голуб, нерозумно господарили майном Філії, нехтували розпорядки і вказівки Головного Виділу, а правдою є, що Виділи Філії були не лише під головуванням д-ра А. Кузьмича, але також під головуванням д-ра Андрія Чайковського, Ромуальда Думіна, Антона Крушельницького, д-ра Івана Новодворського і Йосифа Чайківського і дальше правдою є, що насвітлення п. Дмитра Николишина є грубою клеветою й очорненням ролі й діяльности Виділів Філії, на чолі яких стояли між іншими особи, що віддавна лежать уже в могилі і не можуть самі боронити своєї чести. Вкінці неправдою є, немовто ні адвокат Могильницький, повновласник пп. Кузьмича і С-ки, ні вони самі особисто не згодилися на пропоновану о. прелатом Русином реальну спробу ліквідації конфлікту через скликання нових Загальних Зборів, а правдою є, що і адвокат Могильницький, повновласник Кузьмича і С-ки, і вони самі особисто бажали зліквідувати конфлікт і заявили, що проти скликання Філією „Просвіта" в Коломиї надзвичайних Загальних Зборів згідно з постановами статуту засадничо не мають ніяких застережень і це все представили у своїх письмах, адресованих саме до о. прелата Русина в дати: Коломия 28. травня, 1. червня і 6. червня 1938. Прошу приняти, ВШановний Пане Редакторе, вислови мого високого поважання **Адвокат д-р Антін Кузьмич**, голова Філії Т-ва „Просвіта" в Коломиї і предсідник Загальних Зборів цієї Філії в дні 10. квітня 1938.

ЯВОРІВ.

Повітовий луговий попис. Горячий та погідний липневий день. Від самого ранку в неділю 17. ц. м. напливають до домівки яворівського „Лугу" зі сіл луговики в зелених одностроях та луговички в гарних народніх строях. Їх завізвала Повітова Лугова Старшина на повітовий попис. Дижурний підстаршина реєструє стан кожного прибуваючого „Лугу". Година 10, збірка всіх присутніх „Лугів" і дижурний при звіті каже: присутніх 265 луговиків в одностроях, 87 без однострою та 187 луговичок у народніх строях, разом 439. По звіті прибувають ще свіжі „Луги". Год. 13, зачався попис збіркою всіх луговиків (-чок) на площі під лісом, а не — як було в програмі — походом під ліс, бо староство заборонило похід. Паде приказ „Позір!" „Направо глянь!" і голова Повітового Лугу голосить голові Великого Лугу д-рові Дашкевичеві, що на попис прибуло 293 умундурованих і 37 неумундурованих луговиків та 153 луговички, разом 483. У повоєнних часах Яворів уперше гостив у себе таке велике число зорганізованої молоді. По звіті голова Великого Лугу зложив привіт та висловив радість, що яворівський повіт не залишається позаду, а навпаки — тутешня молодь радо горнеться до Лугової Організації, та завізвав усіх до ще інтенсивнішої праці й дисципліни. Після того почалися вправи, які започатковано „Метеликом" і закінчено молитвою. Всі вони випали задовільно, коли взяти під увагу, що деякі „Луги" існують ще не цілий місяць. По вправах д-р Дашкевич в окруженні Повітової Старшини відобрав дефіляду що випала імпозантно. По дефіляді всі луговики (-чки), задоволені виконанням приказу Повіт. Старшини, провели дальший час присьміло аж до самого вечора та розійшлися домів з тою вірою, що праця, яку виконує Лугова Організація, принесе велику користь українському народові. Луговик.

—o—

Спорт.

СЯН — ТШЛ.

Відплатні змагання за вхід до Окружної Ліги між цими дружинами відбудуться в неділю 31. липня п. р. **на площі Погоні.** Початок **в год. 11. передполуднем.**

Ми переконані, що наша публика буде висказувати свої почування та реагувати на події на грищі тільки в культурний спосіб і не дасть себе нічому й нікому спровокувати. Культурної поведінки вимагає наше добре імя та інтерес нашої перемиської дружини. Вносити спокій, успокоювати своє оточення та усувати таким чином огнища нервового захитання — це завдання всіх українських спортовців і прихильників спорту на всіх змаганнях взагалі, зокрема на недільних змаганнях Сян — ТШЛ.

ЗОРЯ — СТШЕЛЄЦ (ПЕРЕМИШЛЯНИ).

Фінальні змагання за вхід до В-класи між львівською Зорею і перемишлянським Стшельцом відбудуться в неділю 31. липня п. р. **на площі Сокола-Батька.** Початок **в год. 5. пополудні.** Наша дружина виступить до цих змагань у найкращому своєму складі з Гарбачевським на чільному наладу.

Апелюємо на цьому місці до симпатиків нашої львівської дружини, щоб вони поводилися так, як бажали би, щоб перемишлянська публика вела себе на відплатних змаганнях у Перемишлянах.

УКРАЇНА — ПОГОНЬ У БОКСІ.

Товариські боксерські змагання між цими дружинами відбудуться в неділю 31. липня п. р. **на площі Погоні.** Початок **в год. 3.30** пополудні. Обі дружини виступлять у найсильніших складах. У відмінці України побачимо між іншими Білого, Палива і Помірка.

РУСЬ (УЖГОРОД) — С. К. ЗЕМПЛІН-МИХАЙЛІВЦІ 5:2 (4:0).

Перші змагання за чехословацьку чашу виграла Русь у Михайлівцях легко і без більшого зусилля, не зважаючи на те що правий помічник Ковчай і правий льонжник Кріж (Павло) грали дуже слабо. Найкращою частиною Руси був напад з Чопчіновим на чільному. Слабий Ковач на лівому крилі не достроївся до своїх взаємних товаришів. Видців до 1000.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Ярослав Кузьмів: ПИСЬМЕННІ ВПРАВИ В НАРОДНІЙ ШКОЛІ. Засади — методика — розподіл — зразки лекцій. Педагогічно-Методична Бібліотека. Накладом Т-ва „Взаїмна Поміч Українського Вчительства“. Львів, 1937. 8-ка, стор. 80.

Д-р Микола Пушкар: ДІТИ, ЩО ЇХ ТЯЖКО ВИХОВАТИ. Педагогічно-методична Бібліотека. Накладом Т-ва „Взаїмна Поміч Українського Вчительства“. — Львів, 1938. 8-ка, стор. 32.

Іван Могильницький: ПРАВДА про Загальні Збори Т-ва „Просвіта“ в Коломиї в дні 10. квітня 1938 р. та про дійсних виновників розбиття зорганізованого українського національно-громадянського життя на Покутті. Накладом автора. Коломия, 1938. 8-ка, стор. 18.

Іван Филипчак: ШКОЛА В ГОРДИНІ. Нарис з історії шкільництва. Педагогічно-Методична Бібліотека. Накладом Т-ва „Взаїмна Поміч Українського Вчительства“. Львів, 1938. 8-ка, стор. 16.

Аркадій Животко: РУКОПИСНІ ЧАСОПИСИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ. Педагогічно-Методична Бібліотека. Накладом Т-ва „Взаїмна Поміч Українського Вчительства“. Львів, 1938. 8-ка, стор. 27.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Театр:

Пятниця 29. 7. год. 8. веч. „Роман із скарбовим урядом“.

Субота 30. 7. год. год. 4. попол. „Іван“. Год. 8. веч. „Роман із скарбовим урядом“

Неділя 31. 7. год. 4. попол. „Мусиш бути моєю“. Год. 8. веч. „Роман із скарбовим урядом“.

Театр Ріжнородностей:

Від понеділка 11. 7. нечинний.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

МИКУЛИЧИН:
29. VII. Безталанна.
30. VII. Гетьман Полуботок.

ВОРОХТА:
1. VIII. Мати наймичка.
2. VIII. Чесна Сузанна.

КІНА.

АДРІЯ: „Дорога до слави“; „Північ кличе“.
АПОЛЬО: „Алярм у Пекіні“.
АТЛЯНТИК: „Остров засуджених“.
БАЛТИК: „Почалось у поїзді“, „Двоє з юрби“.
ВАНДА: „Промені заглади“, „Пізналися в Монте Карльо“.
ҐРАЖИНА: „Тільки раз кохала“; „Іі шампанська ніч“.
ЕВРОПА: „Комбатанти“.
КАСІНО: „Королівський свічник“.
КОПЕРНИК: „Останній акт пімсти“; „Мільонер на тиждень“; Метч: Шмелінґ—Люї.
МАРУСЕНЬКА: Нечинне з причини реконструкції.
МЕТРО: „Не довіряй мужчині“, „Виправа на Монґо“.
МІРАЖ: „Благословенна земля“.
МУЗА: „Більше чим секретарка“; „Не знала любови“.
ПАЛЯС: „Вйсковий дім і С-ка“.
ПАКС: нечинне.
РАЙ: „В заметілі вогню й заліза“ та додатки.
РІЯЛЬТО: „Світ говорить про вас“.
РОКСІ: „Найгарніший день у моєму житті“.
СВІТ: „Гра змислів“, „Таємниця самотнього дому“.
СТИЛЕВЕ: „По великій війні“, ревія: „Щось таке“.
ТОН: „Тіні Парижа“, „Каварня на границі“.
УТІХА: „Срібна торпеда“ і ревія.
ХИМЕРА: „Дівча з далекої півночі“.

ФОТОПЛЯСТИКОН:
(пл. Марійська)
„Мадейра“.

ФОТОПЛЯСТИКОН „Світовід“ (пасаж Гавсмана ч. 7):
„Голяндія“.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 29. липня 1938.

6.45 Руханка, 7.00 Ран. денник, 7.15 Ран. концерт, 8.00 Ран. авдиція для дітей, 11.57 Сиґн. часу, 12.03 Полудн. авдиція, 14.00 Легка музика з пл., 14.15 Полуд. муз. з пл., 14.55 Спорт. гутірка, 15.00 Справа, 15.05 Господ. і сусп. вістки, 15.10 Завтр. програма, 15.15 Гутірка для дітей, 15.20 Розмова з недужими, 15.45 Господ. вістки, 16.00 Сальон. авдиція, 16.45 „Казимир“ репорт., 17.00 Вістки з міста й пров., 17.10 Пісні з поясненнями, 17.45 „Легко до історії не перейдемо“, 17.55 Гальо увага, 18.00 Електр. вахляр, гутірка, 18.10 Концерт, 18.45 Літерат. нарис про сучасну повість, 19.00 Поль. форт. твори, 19.20 Акт. гутірка, 19.30 Розр. концерт, в перерві „Пані Ліля мусить вибирати“ скеч, 20.45 Вечір. денник, 20.55 Літер. репортаж, 21.10 Вечір давн. пісень, 21.50 Спорт. вістки, 22.00 Льв. спорт. вістки, 22.06 Вес. концерт бажань, 23.00 Ост. вістки веч. денника і метеор. комун.

Субота, 30. липня 1938.

6.45 Руханка, 7.00 Ран. денник, 7.15 Ран. муз. — орх., 8.00 Пог. ран. авд., 11.57 Сиґнал часу, 12.03 Полудн. авд., 14.00 Лег. муз. з пл., 14.15 Обід. муз., 15.05 Госп. і сусп. вістки, 15.10 Завтр. прогр., 15.15 Театр уяви: слухowище „Останній поль. чорт“, 15.45 Госп. вістки, 16.00 Орх., 16.45 „Як не треба подорожувати“ фейл., 17.00 Вістки з міста й пров., 17.10 Радієв. магазин, 17.45 Гутірка про Рудки, 17.55 Гальо увага, 18.00 Наша прогр., 18.10 Спів. речіт., 18.45 Поет. квадранс про Мазовша, 19.00 Скрипк. речіт., 19.20 Акт. гутір., 19.30 Танк. муз., 20.00 Авд. для поляків закорд., 20.45 Вечір. ден., 20.55 Акт. гутірка, 21.50 Спорт. вістки: вислід легкоатлет. метчу Польща—Румунія, 21.54 21.54 Спорт. вістки, 22.00 Година несподі., 23.00 Ост. вістки вечір. ден. і метеорол. комун.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Пятниця, 29. липня 1938.

БЕРЛІН 14.15 15.00 18.00 Розр. музика, 15.30 Солісти, 17.30 Пісні, хор, 20.10 Славні диригенти, 21.00 Цитра, БІЛГОРОД 18.05 Нар. пісні, 18.30 Нар. музика, 21.00 Орх., БУДАПЕШТ 13.30 Орх., 17.30 18.00 23.20 Циган. музика, 19.00 Легка музика, 20.25 21.00 22.00 „Отельо“ оп. Верді, ВІДЕНЬ 15.30 Пісні, 18.00 Нар. мельодії, 20.10, 21.00 Розр. концерт, ДОЙЧЛЯНДЗЕНДЕР 18.30 Віольонч. речіт., 20.10 21.00 Вес. вечір, 23.30 24.00 Нічний концерт, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 17.15 Камер. музика, 19.30 Розр. музика, 20.30 Орх., 21.00 Концерт орх., 22.00 Концерт хору, 22.30 23.00 Танк. музика, МІНХЕН 13.15 16.00 Розр. концерт, 18.20 Солісти, 20.10 21.00 Симф. Брікнера, орх., ПРАГА 14.10 Концерт, 17.00 Військ. орх., 18.20 Сальон. музика, 20.35 21.00 Хор морав. учит., 21.05 Симф. Ферстера, 22.30 Слов. танки Двожака на форт., РАДІО ПАРІ 18.00 Музика й цвіти, 20.15 Пісні, 23.00 24.00 Нічн. концерт, РИМ 17.15 Танк. музика, 19.30 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 Оперет. Карабелія, 23.15 Танк. музика.

Субота, 30. липня 1938.

БЕРЛІН 18.00 Розр. муз., 20.10 Вечір. конц., 23.30 ,24.00 Легка й танк. муз., БІЛГОРОД 20.00 Нар. муз., 21.00 Орх., 22.15 Нар. пісні, 23.00 Росій. романси, 23.30 Танк. муз., БУДАПЕШТ 17.00 Робітничий хор, 18.20 Джез. муз., 19.30, 20.00 Нар. пісні і циган. орх., 21.35, 22.00 Лег. муз., 23.10 Танк. муз. ВІДЕНЬ 12.00, 13.15, 18.00 Розр. конц., 23.30 Лег. й танк. муз., ДОЙЧЛЯНДЗЕНДЕР 18.00 Весела муз., 20.10 Вечірн. концерт, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 17.15 Танк. муз., 19.30 Лег. муз., 20.30 Розр. муз., 21.00, 22.00 Симф. концерт, 22.20 Пісні й розр. муз., 23.55, 24.00 Танк. муз.; МІНХЕН 18.10 Пісні й танки, 20.10 Вес. веч., 23.20 Танк. муз., ПРАГА 12.45 Попул. конц., 18.20 Танк. муз., 19.20, 20.00 На зелен. конц., 18.20 Танк. муз., 19.20, 20.00 „На зеленій луці“ — опер. Бенеша, РАДІО ПАРІ 21.00, 22.00 Вечір. конц., 23.00, 24.00 Танк. муз., РИМ 18.15 Солісти, 19.30, 20.30 Розр. муз., 21.00, 22.00, 23.00 „Андрій Шеніє“ — оп.

Неділя, 31. липня 1938.

БЕРЛІН 12.00 14.00 Муз. орх., 21.00 Вечір танц. орх. і солісти, 22.30 23.00 24.00 Легка й танк. музика, БІЛГОРОД 20.00 21.00 Серб. вечір, 22.20 Гавай. концерт, 22.45 Танк. музика, БУДАПЕШТ 12.30 Військ. орхестра, 15.45 Циган. музика, 17.00 18.00 Орх., 18.50 19.00 Джез. музика, 20.15 21.00 Оперет. мельодії, 21.55 22.00 Циган. музика, 23.10 Танк. музика, ВІДЕНЬ 13.00 Розр. музика, 15.30 Скрипк. сольо, 22.30 23.00 Розр. концерт, ДОЙЧЛЯНДЗЕНДЕР 15.00 Розр. концерт, 22.30 23.00 24.00 Легка й танк. музика, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття. Святоч. авдиція з наг. 950 л. хрищення Руси-України, МІЛЯНО 17.15 18.00 20.35 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 Вечір опер: 2 опери Кавелія й Педроля. МІНХЕН 14.00 Розр. музика, ПРАГА 12.25 Розр. музика, 15.30 Попул. концерт, 16.45 Військ. орхестра, 18.00 Розр. музика, 18.30 Марші й вальси, 19.20 20.00 „Весілля“ радіофільма, 20.20 Легка музика, 21.10 „Шегерезада“ симф. суїта Римського-Корсакова, РАДІО ПАРІ 18.00 Орх., 19.30 Циган. орхестра, 20.15 21.00 22.00 23.00 Ріґолето, опера Верді, 23.45 24.00 Танк. музика, РИМ 17.15 18.00 Симф. концерт, 20.35 Розр. музика, 23.15 Танк. музика.

БІРЖА.

Львів 28 липня 1938

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 90·17, 89·70, Доляри американські 5.30·50, 5·28·0) Доляри канад. 5·27·50—5.25·0). Фльорени гол. 292·84—291·10. Франки фр. 14·75—14·65, Франки швайцарські 122·05—121·25 Фунти англ. 26·24—26·08, Гульдени данц. 100·25—99·75, Корони ч. 15·25—14·8) Кор. дан. 117·10—116·25 Кор. норв. 131·83—130·85 Корони шв. 135·29—134·30 Ліри італ. 23·45—22·80, Марки фінлян. 11·:9—11·30, Марки нім. 78·00 — 72·00, Теа-Авів 26·15—25·90, Марки нім. срібні 98·00 — 95·00

Акції.

Банк Польський 125·00 Цукор. 39·75 Вугіль 32·75, Ліільпоп 92·00. Можеїв 14·75, Островець 62·00, Стараховичі, 39·5 Габербуш 48·75.

Папери

4 % пів проц. внутр. 67·50, 67·25, 3 інв 1 см. 83·33, серія 93·00 3 поз. інв. 2 см. 82·38 серія неност. 5. конверс. 70·00 прем дол. 42·13 консол. 67·25
Тенденція сильна.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“

Львів, 28. липня 1938.
1 кг. масла десер. бльок. без оп. 2·85 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак. 2·90 зол.
молоко 15—16 сот.
яйця (копа) 3·85 зол.
Тенденція на масло звишкова на молоко вдержана на яйця слаба.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ...